

Nehemiah

Hay Aat Ten Liblu

Hay Nangitudo' eten Liblu: hi Nehemiah an gobelnadol ad Jerusalem.

Hay Nangitud'an Nehemiah eten Liblu: nan Hudyu.

Hay Aat ten Liblu: nan Liblu an Ezra ya nan Liblu an Nehemiah ya na'ohhan libluh din penghana.

Hay Pohdon nan Ngadan ten Liblun Ibaga: nan umal'alu'an Apo Dios.

Hay Gutud hi Nangitud'anan ten Liblu: hidin numbattanan di 445 B.C. hi engganah din 433 B.C.

Hay Teman ten Liblu: hay nahayhaynod an na'at ay Nehemiah hidin numbangngadan nan Hudyud Israel hi nalpuwandad Babylon.

Hay Outline ten Liblu:

Hay INLUWALUN Nehemiah hi aat ad Jerusalem (1:1-11)

Hay NUMBANGNGADAN Nehemiah hi ad Jerusalem (2:1-10)

Hay PROJECT Nehemiah hi ad Jerusalem (2:11—7:3)

Hay nangihamatanah nan projectna an nan pangipaphodandah nan allup ad Jerusalem (2:11-20)

Hay nun'ammah nan projectna an nan pangipaphodandah nan allup ad Jerusalem (3:1-32)

Hay problemanah nan projectna an
nan pangipaphodandah nan allup ad
Jerusalem (4:1-23; 6:1-14)

Hay nalpahan nan projectna an nan pangipa-
phodandah nan allup ad Jerusalem (6:15—
7:3)

Hay HIMMINGALAN Nehemiah hi ad
Jerusalem (5:1-19)

Hay IMPAPTO' Nehemiah hi ad Jerusalem (7:4-
73)

Hay NI'MIHAAN Nehemiah hi ad Jerusalem
(8:1—10:39)

Hay inatnan ni'miha ya ni'bahah nan
i'ibbanan Hudyuh nan Hapit Apo Dios
(8:1-18)

Hay inatnan ni'miha ya ni'tutuyuh nan
i'ibbanan Hudyuh nan baholda (9:1-37)

Hay inatnan ni'miha ya ni'tulag hinan
i'ibbanan Hudyun Apo Dios (9:38-39)

Hay NI'YIBBAN Nehemiah hi ad Jerusalem
(11:1—12:47)

Hay ni'yibbana ya nan iJerusalem (11:1-36)

Hay ni'yibbana ya nan papadi (12:1-47)

Hay IMMANDAMANDAL Nehemiah hi ad
Jerusalem (13:1-31)

Waday immandalnah aat nan bunag (13:1-3)

Waday immandalnah aat nan Timpluda
(13:4-9)

Waday immandalnah aat nan pihhuda
(13:10-14)

Waday immandalnah aat nan ngilinda
(13:15-22)

Waday immandalnah aat nan a'ahawada
(13:23-31).

Nan Luwalun Nehemiah

¹ Ha" in hi Nehemiah* an hina' Hakaliah,† ya ibaag'un ten libluy aat di inat'u.‡

Ya heden bulan an Kislev hidin miyaduwapu-
luy tawon hi numpapto'an Artaxerxes hi ad Per-
sia§ ya ha" in ya wah dia' hinan na'allup an babluy
hi ad Susa*

² hidin immalian agi' an hi Hanani† ya didan
amin hidin linala' in nalpud Judah. At imbaga' ay
diday aat din ibbamin Hudyun numbanggad an
nalpud Babylon an din niyayandan mataguh din
natiliwanda. Ya imbaga' goh ay diday ma'ma'at
hinan babluy ad Jerusalem.

³ Ya inalidan ha" in di, “Hidin na'angang hinan
natiliwanda numbanggad ya nidugah an ongol
di ligat hi hinoltapda, ya pihupihulon nan tata-
gun numpunhituh nan babluy an neheggon ay
dida.” Ya inalida goh di, “Uya'a ya adi mipaphod
nan batun allup ad Jerusalem an nun'apa"i, ya
nun'oghob nan pantawna!”‡

⁴ Ya unat goh dengngol'u hana nan inulgudda
ya inumbuna', ya limmugwalugwaa' ti munha'it
di punnomnoma'. Ya do'ol di algaw hi naluh
hi nunlungdayaa' hi aggyu'u nanganan, at nun-
luwalua' ay Apo Dios.

---

* **1:1** Hay pohdonan ibaga ya *hi Apo Dios di umal'alu'* (bahaom goh nan footnote di Nah. 1:1). † **1:1** Hay pohdonan ibaga ya *hodonyuh Apo Dios*. ‡ **1:1** Heten tudo' ya mid mapto' ya nitudo' hidin 430 B.C. § **1:1** Unu hidin November-December, 446 B.C.

* **1:1** Hiyay kapitulyun nan Pumpapto'an nan iPersia (mu ad Iran di awadanad ugwan). † **1:2** Hay pohdonan ibaga ya *hi Apo Dios ya ma'ahhimo'*. ‡ **1:3** Pina" in nan tindalun nan Alin hi Nebuchadnezzar ad Jerusalem hidin 586 B.C.

⁵ Ya inali' di:

“Apu an Dios ad abuniyan, He"a ya nidugah di anabagtum, ya He"ay ita'otmi, ya He"a ya ipa'annungmu nan itulagmuh nan tatagun mamhod ay He"an mangunud hinan Uldinmu.

⁶ Tigona' ni', Apo Dios, ya donglom ya inatmu nan inluwalu' hinan mapatal ya nan mahdom hi nangiluwalua' hinan tatagun holag Israel. Abuluto' an numbahol an amin nan tatagun holag Israel, ya ta"on un ha"in ya nan pamilya' ya numbahol ami!

⁷ Na"appuhi ahan di ina'inatmin agguymi inunud nan inyuldinmun Moses an baalmu!

⁸ Ya hay iyal'alu"u ya nomnomom ni' din intulagmuh nan baalmun hi Moses an inalim di, Da'yun holag Israel ya gulat ta adiyu ihamad di pangunudanyun Ha"in ya iwa'at'u da'yuh nan udumnan numbino'ob'on an babluy.§

⁹ Mu gulat ta muntutuyu ayu ta Ha"in di unudonyu ya un'u ibangngad da'yuh nan babluy an pinili' hi pundayawanyun Ha"in an ta"on hi un ayu wah nan adadagwin numbino'ob'on an babluy.*

¹⁰ O Apo Dios, didatuy baalmun tatagum an din binaliwam an dumalat nan bi'ahmu ya nan nidugah an abalinam.

¹¹ O Apo Dios, donglom ni' nan luwalu' an baalmu ya nan luwalun nan udumnan baalmun umanlan mundayaw ay He"a! Ya badangana'

---

§ 1:8 Lev. 26:33. * 1:9 Deut. 30:1-5.

ni', Apo Dios, ta idatmuy ama'ma'ullay nan alin[†] ha'in ta way atona ni' an mangat hinan way ibaga' ay hiya.”

(Ha'in di manalimun hinan inumon nan ali eden gutudna.)[‡]

2

Hay Umayan Nehemiah hi ad Jerusalem

¹ Heden bulan di Nisan hidin miyaduwapu-luy tawon hidin nun'alian Artaxerxes* ya waday niyuy hi bayah hi inumon nan ali, mu ha'in di nangidat hidin bayah ay hiya. Ya mi'id ah namenghan hi nanniganah nunlungdayaa' hi ni'hagganga' ay Hiyah din naluh an algaw.[†]

² At binagana' hinan ali an inalinay, “Anaad ta ad ugwan ya mattig hinan angahmu an munlungdaya'a an ta'on un mi'id di dogohmu? Mid mapto' ya un waday nappuhih nomnomnomom.”

Ya ma'atta'ota' an mid inila' hi pambal'u,

[†] **1:11** Unu nan Alin hi Artaxerxes I (464-424 B.C.) an numpapto' ad Persia. Ya waday ohah ngadanan hi *Adu''oy an Ngamay* ti waday dogoh di agwan an ngamayna. [‡] **1:11** Hay atonah mahhun ya unna idat nan bayah hinan ali ya mahapul an inumona ti hin'umu'uddum ya waday mangittuh bininuh bahuna ta matoy nan ali, at mahapul an tigon nan alih mahhun nan baalnan imminum ta innilaonah un matoy. * **2:1** Unu hidin March-April, 445 B.C. Mattig an opat di bulan di naluh hidin nunluwaluan Nehemiah hi engganan den timpu. Mid mapto' ya nihina nan alih udumnan palasyunah opat an bulan ti timpun di lawang, unu tinnig Nehemiah an adi maphod di le'nan nan alin den timpu, at aggyu nagtud. [†] **2:1** Hay ugalida ya mahapul an adi munlungdaya nan baal di alih hinagangna.

³ mu tembal'un inali' ay hiyay, “Maphod hi un'a matattagu ta minaynayun di pun'aliam! Manu ay munlungdayaa' ti nan babluymi an nilubu'an din o'ommodmi ya nun'apa"i, ya an amin din tangob di pantaw nan allupna ya nun'oghob.”

⁴ Ya inalin nan aliy, “Hay pohdom hi ato'?”

Ya agguya' tinumbal ta awni ta nunluwalua' ay Apo Dios an wad abuniyan.

⁵ At inali' hinan aliy, “Apu, gulat ta pohdona' ay he" a ya ta abulutom di pohdo' an aton ya iyabulutmu ni' di pumbanggada' hidid Judah ta banguno' ta iyammamin ipaphod nan babluy an napa"i.”

⁶ Ya wah di nan ahawan‡ nan alin inumbun an nedelloh ay hiya. Ya imbagan nan alin ha" in di, “Atnay algaw hi ihinam hidi, ya anuud di pumbanggadam hitu?” At nan ali ya penhodna nan inyal'alu"u, at inabulutnay akaka', ya inali' ay hiyay gutud di pumbanggada'.§

⁷ Ya inali' goh hinan aliy, “Maphod ni' ahan, Apu Ali, hi unmu ipiyammay tudo' hi idat'uh nan gobelnadol di Provinciah ad Trans-Euphrates ta badangana' ay dida ta mi'id di nappuhih ma'at ay ha" in ta nangamung unna' umatam ad Judah.

⁸ Ya muntudo" a ni' goh ay Asaph an mumpapto' hinan inalahan ta way atonan mangidat hinan ayiw hi mahapulmih miyammah tu'ud di pantaw nan pallatang an pun'adugan hinan Timplu,

---

‡ 2:6 Unu nan Queen an hi Damaspiā. § 2:6 Himpulu ta duway tawon din nunggobelndolan Nehemiah ad Jerusalem hinan hopap di numpapto'ana (Neh. 2:1; 5:14), at mid mapto' ya imbaganay himpulu ta duwan tawon di ami'idnah dih nan palasyud Susa.

ya nan miyammah allup nan babluy, ya hay miyammah abung hi punhituwa'." Ya inabulut nan ali an amin din endaw'un hiya ti dumalat nan homo' Apo Dios ay ha"in.

⁹ Ya immuya' hinan do'ol an gobelnadol hinan Provinciad Trans-Euphrates, at idat'un dida din tudo' di ali. Ya impitnud nan alin ha"in nan udum hinan a'ap'apun di tindalunan numpuntakay hi kabayun mungguwalyan ha"in.

¹⁰ Mu unat goh dengngol da Sanballat* an iBeth Horon ya hi Tobiah† an upihyal di tindalun di holag Ammon henen ato' ya nidugah di bimmungtanda ti adida ahan pohdon un way umalin mamadang hinan holag Israel.

Hay Immayan Nehemiah an Nanamad hinan Allup ad Jerusalem

¹¹ Ya unat goh nidatonga' ad Jerusalem at mihi-naa' hidih tuluy algaw.

¹² Mu mi'id ah ohah nangibaaga' hinan impanomnom Apo Dios ay ha"in hinan ato' hi pumhodan ad Jerusalem. At heden tongan di labi ya bimmangona', ya initnud'u din uduman linala'in ni'yibba'. Mu aggyuda nuntakay hi kabayu ti un oha nan kabayun nuntakaya'.

¹³ Ya nakak amin den labi, ya bimmuhu' amih nan babluy hi Pantaw hinan Hadog, ya lin-

---

* **2:10** Hay pohdonan ibaga ya *indat Sin di pi'taguan*, ya hi Sin ya bulul an hay bulan anuy ipapto'na. Ya hi Sanballat goh ya gobelnadol hinan Provinciad Samaria. † **2:10** Hay pohdonan ibaga ya *maphod hi Apo Dios*. Mid mapto' ya hiyay gobelnadol hinan Provinciad Trans-Jordan.

auhanmi nan Obob di Jakal,‡ ya inayunmin immuy ta nangamung nidatong amih nan Nagalutan an Pantaw. Ya hidin nuntakaya' ya hinamad'un tinnig din nun'apa'in allup den babluy an ad Jerusalem ya din pantaw nan allup an nun'oghob.

¹⁴ Ya intuluymmin immuy ta nangamung nidatong amih nan Pantaw an Obob ya nan wadan di Tibbug di Ali. Mu mi'id di mabalin hi pange'wan nan kabayu' ti nagulitan nan dalan.

¹⁵ At ene'wamih nan Hadog an Kidron, ya hinamad'un tinnig nan allup hidi. Ya impadehmin numbanggad hinan Pantaw hinan Hadog, ya himmigup ami goh hinan babluy.

¹⁶ Ya mi'id ahan inilan nan u'upihyal hi immaya' ya nan ninomnom'uh ato' ti mi'id goh di nangibabbaaga' hinan Hudyu, ya nan papadi, ya nan nun'abagtun a'ap'apu, ya nan u'upihyal, ya ta"on nan udumnan Hudyu an nan bumadang an mi'tamu.

¹⁷ Mu la'tot ya inali' ay diday, “Agogohgoh tu'u ti nun'apa"i tun allup ad Jerusalem, ya nun'oghob goh nan pantaw di allup! At mahapul an ipaphod tu'un iyamma nan napa"i in allup di babluy tu'u ta adi tu'u mabainan!”

¹⁸ Ya imbaag'u goh ay dida nan maphod an inat Apo Dios an namadang ay ha"i in ya nan inalin nan alin ha"i in.

Ya tembaldan an inaldiday, “Mabalin an ete" a tu'un iyammad ugwan!”

At nun'idadaandan amin din mahapul, ya ente" adan muntamu.

---

‡ 2:13 Nan jakal ya umat hinan atata'ot an ahu an wah inalahan.

19 Mu unat goh dengngol da Sanballat an nalpud Beth Horon, ya hi Tobiah an upihyal nan holag Ammon, ya hi Geshem an Arabo nan atonmi ya ente"adan namahal ay da'mi, ya in-aba'abatlan da'min alyonday, "Hay pumbalanan ne han at'atonyu? Unyu dan ipatpattig di ngo-hoyyuh nan ali?"

20 Ya tembal'un inali' di, "Nan Dios ad abuniyan di mamadang ay da'min mangat eten tamu, at lopahonmi. At da'min baalnay mangete"an mangiyammah nan napa"in allup, mu da'yu ya mi'id di bibiyanyun mi'babluy hitud Jerusalem ti mi'id ah hakupyuh bagiyuh tu!"

3

Hay Inyammadan Allup ad Jerusalem

1 Umat hituy aat di na'amman di allup ad Jerusalem:

Hay Inyammadan Allup an Nete"ah nan Pantaw di Kalnilu

Nan Nabagtun Padin hi Eliashib ya nan udumnan i'ibbanan papadiy nangiyammah nan Pantaw di Kalnilu. Ya inyammaday tangobna ya unda idawat ay Apo Dios. Ya itu-luydan iyamma nan napa"in allup ta engganah nan Ata'nang an Pun'adugan di Hinggahut ya nan Ata'nang an Pun'adugan Hananel, at indawatdan impawagah damdama ay Apo Dios.

2 Ya nan linala'id Jericho di nehnod an nunta-muh nan hu"up di allup.

Ya nehnod hi Zakkur an hina' Imri an nunta-mun nangipaphod hidin hu"up den allup.

Hay Inyammadan Allup an Nete"ah an Pantaw an Ekan

³ Ya nan holag di pamilyan Hassenaah di nangiyammah nan Pantaw an Ekan. Ya ni'yammada goh di hamba, ya tangob, ya nan da'igna an gumo'.

⁴ Ya hi Meremoth an hina' Uriah an ap'apun Hakkoz di nangiyammah nan hu"upna.

Ya nan hu"upna goh ya hi Meshullam an hina' Berekiah an ap'apun Meshezabel di nangiyamma.

Ya hi Zadok an hina' Baana di nangiyammah nan nehnod an hu"upna.

⁵ Ya nan nehnod an hu"up di allup ya nan tatagud Tekoa di nangitalemaan hi nangiyamma, mu nan nabagtun a'ap'apuda ya adida pohdon an tamuan nan nidat hinan mun'endog an potoda.

Hay Inyammadan Allup an Nete"ah nan Pantaw Jeshanah

⁶ Hi Joiada an hina' Paseah ya hi Meshullam an hina' Besodeiah di nangiyammah nan Pantaw Jeshanah. Ya inyammaday hamba, ya tangobna, ya inyammada goh di gumo' hi punda'igan ya nan da'igna.

⁷ Ya hay nehnod ay didan nuntamu ya hi Melatiah an nalpud Gibeon, ya hi Jadon an nalpud Meremoth, ya din linala'in nalpud Gibeon ya ad Mizpah. Inyammada nan nehnod an hu"up di allup ta nangamung un nidatong hinan wadan di nunhituwan nan gobelnadol hidih nan Provinciad Trans-Euphrates. Ya

ma'innila an hanan abablubabluy ya nan gobelnadol hidiy nangipapto'.

⁸ Ya hi Uzziel an hina' Harhaiah an munhibhibug hi balitu' di nangipaphod hinan hu"upna.

Ya hi Hananiah an mun'am'ammah bangbangluy nangipaphod hinan hu"upna ta nangamung un nidatong hinan Abellog an Allup.

⁹ Ya hi Rephaiah an hina' Hur an hiyay ap'apun nan godwan di tatagud Jerusalem di nangephod hinan hu"upna.

¹⁰ Ya hi Jedaiah an hina' Harumaph di naman-gon an nangiyammah nan nehnod an hu"up di allup an neheggon hinan abungna.

Ya hi Hattush an hina' Hashabneiah di nangiyammah nan nehnod an hu"up di allup.

¹¹ Ya hay nangephod hinan hu"upna ya hi Malkijah an hina' Harim ya hi Hasshub an hina' Pahath-Moab, ya ni'yammada goh nan Ata'nang an Pun'adugan hi Punhaangan.

¹² Ya hi Shallum an hina' Hallohesh an hiyay ap'apun nan godwan di iJerusalem di nangephod hinan hu"up di allup an numbabad-dangandah nan binabain imbabaluyana.

Hay Inyammadan Allup an Nete"ah nan Pantaw hinan Hadog

¹³ Ya hi Hanun ya nan tatagun numpunhituh ad Zanoah di nangephod hinan Pantaw hinan Hadog. Ya ni'yammada goh di tangobna, ya nan gumo' an punda'igan, ya gumo' an da'igna. Ya enephodda goh di udum hinan allup ta nangamung nidatong hinan Nagalutan an Pantaw. Ya hay inadu"oy nan tinamuanda ya hinlibu ta han lemay gahut di umpi.

Hay Inyammadan Allup an Nete"ah nan Nagalutan an Pantaw

¹⁴ Ya hi Malkijah an hina' Rekab an ap'apuh ad Beth Hacerem di nangephod hinan Nagalutan an Pantaw. Inyammanay tangobna, ya gumo' hi punda'igan, ya nan da'igna.

Hay Inyammadan Allup an Nete"ah nan Pantaw an Obob

¹⁵ Ya hi Shallum an hina' Kol-Hozeh an ap'apuh nan babluy ad Mizpah di nangephod hinan Pantaw an Obob. Ya inatapana, ya inyammanay tangobna, ya nan punda'igan, ya da'igna goh. Ya ni'paphodna goh din allupnan Tibbug Siloam an nedelloh hinan Galden di Ali ta engganah un nitumu' hinan dalan an numpadadyun nalpuh nan Babluy David.

¹⁶ Ya hay nehnod ya hi Nehemiah an hina' Azbuk an ap'apun nan godwan di tatagu ad Beth Zur di nangephod hinan hu"upna ta engganah un nidatong hinan way lubu' David ta ninayun hinan way a'amungan di danum ta immatam hinan Nungkampuan di Tindalu.

¹⁷ Nan holag Levi di nehnod an nuntamun nangephod hinan allup an da Rehum an hina' Bani.

Ya hay nehnod ay hiya ya hi Hashabiah an ap'apun nan godwan di tatagud Keilah, ya hiyay nangipaphod hinan hu"upna.

¹⁸ Hay nehnod an nuntamu ya nan tatagun ni'babluyana an impangpangulun han imbaluy Henadad an hi Binnui an ap'apun nan godwan di iKeilah.

19 Ya hi Ezer an hina' Jeshua an ap'apud Mizpah di nangiyammah nan nehnod an hu"up di allup an nete"ah nan hinagang di pantaw nan puntalepnan hi almas ta engganah nan nuntikkuan nan allup.

20 Ya hi Baruch an hina' Zabbai di nehnod, ya immanla hiyan nuntamu an ente"anah nan nuntikkuaana ta engganah nan way hinagang di pantaw di abung nan Nabagtun Padin hi Eliashib.

21 Ya hay nanamuh hu"upna ya hi Meremoth an imbaluy Uriah an hina' Hakkoz, ya hiyay nangephod ta engganah potto' nan dedeng di abung Eliashib.

22 Nan nehnod an nangephod hinan hu"up di allup ya nan papadin numpunhituh nan nunlene'woh ad Jerusalem.

23 Ya da Benjamin ay Hasshub di nehnod hinan papadin nangephod hinan allup an nipotto' hi abungda.

Ya hay nehnod ay dida ya hi Azariah an imbaluy Maaseiah an ap'apun Ananiah, ya enephodna nan allup an nipotto' hinan abungna.

24 Ya hi Binnui an hina' Henadad di nehnod an nangephod hinan hu"up di allup an nete"ah nan abung Azariah ta engganah un nidatong hinan puntikkuan di allup.

25 Ya hi Palal an hina' Uzai di nehnod an nangephod hinan hu"up di allup an nete"ah nan puntikkuan ta engganah nan ata'nang an pun'adugan di allup hinan bagtun nan palasyu an neheggon hinan ihinan di guwalya.

Ya hi Pedaiiah an hina' Parosh
²⁶ ya nan mumpuntamuh nan Timplu an nunhituh dih nan Duntug an Ophel ya diday nehnod ay Palal an nangephod hinan allup ta engganah nan Pantaw hinan Way Buhu'an di Danum, ya ninayun ta engganah appit di buhu'an di algaw ya nan atata'nang an pun'adugan.

Hay Inyammadan Allup an Nete"ah nan Pantaw hinan Way Buhu'an di Danum

²⁷ Ya nan tatagun linala'in nalpuh ad Tekoa di nehnod ay didan nangephod hinan hu"up di allup an nete"ah nan pangngel di atata'nang an pun'adugan ta nangamung un nidatong hinan allup an neheggon ad Ophel.

Hay Inyammadan Allup an Nete"ah nan Pantaw di Kabayu

²⁸ Ya mete"ah nan bagtun di Pantaw di Kabayu ya an amin din papadin nunhituh nan neheggon di allup hinan potto' di abungna ya enephodday hu"up di allup.

²⁹ Ya hi Zadok an hina' Immer di nehnod ay hiya an nangephod hinan hu"up di allup an hinagang di abungna.

Hay Inyammadan Allup an Nete"ah nan Pantaw hi Appit hi Buhu'an di Algaw

Ya hi Shemaiah an hina' Shekaniah di mun'adug hinan Pantaw hi Appit hi Buhu'an di Algaw, ya hiyay nehnod ay Zadok an nangephod hinan hu"up di allup.

³⁰ Ya nehnod ay hiya ya da Hananiah an imbaluy Shelemiah ya hi Hanun an miyonom an

imbaluy Zalaph di nangiyammah nangephod hinan nehnod an hu"up di allup.

Ya hay nehnod ay hiya ya hi Meshullam an hina' Berekiah di nangephod hinan hu"up di allup ta engganah nan potto' di abungna.

Hay Inyammadan Allup an Neheggon hinan Mipaphod an Waday Guwalya

³¹ Hay nehnod ya hi Malkijah an munhib-hibug hi balitu', ya hiyay nangiyammah nan nehnod an hu"up di allup ta engganah nan nunhituwan nan muntamuh nan Timplu ya nan mungkumeldun wah nan neheggon hinan Pantaw an Waday Guwalya an mipluy hinan Timplu ta engganah nan bagtun di kuwaltuh nan puntikkuan nan allup.

Hay Inyammadan Allup an Neheggon hinan Pantaw di Kalnilu

³² Ya mete"an den puntikkuan di allup ta engganah nan Pantaw di Kalnilu ya nan munhib-hibug ya nan mungkumelduy nangephod hinan hu"up nan allup ta nangamung dimma'puh hi angunuhna.

4

Nan Umamoh an Bumuhul hinan Tamun da Nehemiah

¹ Unat goh dengngol Sanballat an iyammami nan allup ad Jerusalem ya nidugah an bim-mungot, at pahapahalona nan Hudyu.

² Ya hidih nan way hinagang di i'ibbana ya nan tindalun di iSamaria ya alyonay, "Hay nom-nomon nin daten agogohgoh an Hudyuh atonda?"

Unda dan alyon hi unda ammuna ya enephodan iyamma nan allupda? Ya nomnomonda nin an dumalat nan pange'nongandah nan onong ya ag'aga ya lopahonda nan tamuda! Ya alyonda nin un mabalin an ibangngaddan itapeng nan nun'atpun an batun nun'oghob!"

³ Hi Tobiah an holag Ammon ya wah din timmata'dog an nedelloh ay Sanballat, ya inalinay, "Tigonyu nan tapeng an allup an bangunondan iyamma mi'id di hulbina ti ta'on un nan jakal* di umayat at mun'ikihul!"

⁴ Mu nunluwalua' hi nangngola' hinan inalida, at inali' ay Apo Dios di, "Donglom ni' tun luwalu' ay He"a ti ten nidugah an na'appuhiy gun pama-hal daten tatagu ay da'mi! At al'alu'o' He"a ta abulutom ni' nan luwalu' ta mumbaliyang nan ato'atonda ya diday a'atana! At ipakaphulmu didah buhul ta miyuydah udum hi babluy an mun'ibalud!

⁵ Ya adim aliwan nan nappuhin gunda namahapahal hinan nuntamuh nan allup!"

⁶ At intuluymi damdaman nuntamun nangephod hinan allup ta engganah un nun'aginagway nalpah ti ongol di namhod nan tatagun muntamu.

⁷ Mu da Sanballat, ya hi Tobiah, ya nan numbino'ob'on an Arabo, ya nan numbino'ob'on an holag Ammon, ya din tatagun nalpuh nan babluy ad Ashdod, ya unat goh inniladan intuluy nan Hudyun muntamuh nan allup an magadyuh midittum an miyamma ya nidugah di

---

* **4:3** Nan jakal ya umat hinan ahu an wah nan inalahan.

bimmungtanda.

⁸ At nuntutulagda ta iyal'alladan guluwon, ya pohdondan buhulon ad Jerusalem.

⁹ Mu da'mi ya un ami nunluwalun Apo Dios, ya indadaanmi goh di mun'adug hi abigabigat ya amahdomahdom.

¹⁰ Ya inalin nan tatagud Judah di, “Nablay nan mumpuntamu ti nidugah an naligat nan tamu! Ya nidugah an do'ol nan batuh ma'ubu, at hiyaat un ami maligatan an mangiyammah nan allup!”

¹¹ Ya hay oha goh ya hay inalin nan binuhulmi ya adimi tigon dida unu agguymi inila nan ma'ma'at ta engganah unda umali ta patayon da'mi ta mapogpog an adi mitutuluy nan tamumi.

¹² Ya gun umali nan ibbamin Hudyun ni'hituh nan binuhulmi an mangipa'innilan da'mih nan implanun nan binuhulmih atondan da'mi.

¹³ At indata' nan tataguh gina'un di mi'buhul an nan hanggap, ya gayang, ya pana, ya inuhig'u nan ahimpahimpangapu, ya hennag'u didah nan na'ampa ahan an lugal an din agguy nalpah an allup ta iyadugda.

¹⁴ Ya ininnila' an omogyatda nan tatagu, at inali' hidin a'ap'apu, ya nan u'upihyal, ya din udumanan tatagu di, “Adi ayu tuma'ot ay dida ti adya nomnomonyuy aat Apo Dios an Hiya ya nidugah di abalinana ya atata'ot! At mi'papattoy ayu ta baliwanyu nan tutulangyu, ya imbabaluyyu, ya a'ahawayu, ya nan a'abungyu!”

¹⁵ Ya unat goh na'innilaan nan binuhulmi an inilamiy pohdondah aton ay da'mi at indinongda ti hi Apo Dios di nama"ih planuda, at intuluymin nuntamuh nan allup.

16 Ya nete"an de ya ginodwa' nan linala'i ta nuntamuy godwa ya nun'adug di godwan numpunggina'uda nan gina'un di mi'gubat an nan gayang, ya hapiaw, ya pana, ya numpunhanggapda. Ya nan a'ap'apu ya binadanganda nan nuntamun

17 nangitalemaan hinan allup. Ya an amin nan hinohha ya inodnan nan ohan ngamaynay usalonan muntamu, ya nan ohan ngamayda ya inodnanay almasna.

18 At an amin nan numpuntamu ya nun'eh'otday hanggapda, ya waday ohan nedelloh ay ha"in an nangdon hi talampet ta way ipagangohnah panginnilaan nan tataguh nan way ma'at.

19 Ya inali' hinan tatagu, ya nan u'upihyalda, ya nan a'ap'apuday, "Adu"oy tun allup an punta-muan tu'u an ten mumbabattan tu'un hinohha.

20 Mu gulat ta donglonyuy gangoh nan talampet ya nunnaudonyun umalih tu ta ma'amung tu'un amin. Nan Dios tu'u ya Hiyay mamadang ay ditu'un mangubat hinan binuhul tu'u!"

21 At innaynayunmin gun muntamu, mu nan godwan di tatagu ya numpungayangdan mete"ah helhelong ta nangamung bumuhu' di bittuan.

22 Ya intadun'un de, ya inali' goh hinan tataguy, "An amin nan linala'i ya nan baalda ya mahapul an umiyandah tud Jerusalem ta hinan mahdom ya iyadug da'mi, ya nuntamudah nan mapatal."

23 Ya ta"on un ha"in ya adi' anon nan lubung'uh unna' malo' hinan mahdom, ya umat goh hinay inat nan ni'yibba', ya nan baal'u, ya nan mun'adug ay ha"in. Ya da'mi ya gunmi inhehegon di gina'umih odolmi an ta"on hinan aymi

humaguban.

5

Hay Namadangan Nehemiah hinan Nun'awotwot

¹ Agguy nadnoy ya nidugah di lilin din linala'i an ta'on nan a'ahawadan dumalat nan gun aton nan i'ibbadan adadangyan an Hudyu.

² Ti nan udumna ya inaliday, “Do'ol amin hina"ama, at mahapulmiy do'ol hi bogah hi ononmi ta way atonmin adi mun'atoy!”

³ Ya inalin goh din udumnay, “Din gutud di batel ya impedonmiy payawmi, ya galdenmi, ya nan abungmi ta way inginamih bogah hi inanmi!”

⁴ Ya inalin din udumnay, “Da'mi ya mahapul an umutang amih pihhu ta way pumbuwitmi* nan payawmi ya galdenmi!”

⁵ Da'mi ya Hudyu ami goh an umat ay dida, ya nan imbabaluyumi ya undan adida maphod goh an umat hinan imbabaluyda? Mu anaad ta nan

---

* **5:4** Hay alyonda ya nan alid Persia ya impa'amungnay 5 bilyon an palatan pihhu (unu US \$100,000,000) hi hintawon an nalpuh buwit, ya manghan di impabangngadnah nan projects di tataguh nan aroviprovinciaiah pumpapto'ana ti unna ipahibug hanan palata ta mitalepondad Susa an kapitulyuna. Ya hidin nangabakan nan Alin hi Alexander an Nidugah an iGreece hinan iPersia ya inah'upanad Susa nan balitu' an nipo"oy an hay 309,091 an kiluy damotna, ya inah'upana goh hidi nan silver an hay 1,363,636 an kiluy damotna. Ya gapu ta gun ipo"oy nan alid Susa nan palatan pihhun ma'usal hinan ababbabluy hi pumpapto'ana at mid mapto' ya manghan di pihhuh usalon nan tatagu, at hiyaat un ngimminay balul di hinohhan mila'u an ma'alih inflation. Ya alyonda an waday 50% inflation hidin gutud din numpapto'an nan a'alid Persia.

imbabaluyumi ya mahapul an mihbutda, ya nan udumnan binabain imbabaluymi ya ninihbutda? Da'mi ahan ya mi'id ah abalinanmi ti nan payaw ya galdenmi ya binoltan di udumna!”

⁶ Ya unat goh denggol'u nan nidugah an lilida ya ma'abbungota'.

⁷ At hay ninomnom'uh ato' ya pinahiw'u din a'ap'apu ya din u'upihyal an inali' ay diday, “Anaad ta da'yu ya paligligatonyu nan tutu-langyun dumalat hi numpatakapanyun didah unda umutang hi pihhuyu?”†

At impa'ayag'un amin din tatagu ta impanuh-miy lilida.

⁸ Ya inali' di, “Pinadah tu'uy abalanan tu'u, at binangngad tu'u nan i'ibba tu'un nihbut hinan udumnan babluy hi awadan nan Hentil. Mu ad ugwan ya pilitonyu nan tutu-langyun ila'uy odoldan da'yu!”‡ Ya din u'upihyal ya a'ap'apu ya aggyuda himmaphapit ti iniladan immannung henen inatda.

⁹ Ya intuluy'un inali' di, “Nan inatyu ya nap-puhi! Hay maphod ya hi Apo Dios di ita'ot tu'u, ya nan maphod di hiyay atonyu ta way aton nan binuhul tu'un Hentil an adi mamihul ay ditu'u!

¹⁰ Ti da'mih nan a'agi' ya nan puntamuo' ya impa'utanganmi goh nan tataguh pihhu ya

---

† 5:7 Paniaw hinan Hudyuh unda mumpatakap hinan ibbadan Hudyu (Ex. 22:25-27; Lev. 25:35-36; Deut. 23:19-20). ‡ 5:8 Ay didan nawotwot an Hudyu ya mabalin an mumbalindah baal unu tagalan nan ibbanan Hudyu, mu paniaw ahan hi unda ila'uy odolda ta mumbalindah himbut (Lev. 25:39-42). Ya mapidway apaniawnah unda ila'uy odolda ta mumbalindah himbut di Hentil (Ex. 21:8).

ma'an, mu agguay ami numpatakay ay dida! At iyal'alu"un da'yu ta adi ayu goh mumpatakay!

¹¹ At ad ugwan ya ipabangngadyun dida nan payawda, ya nan puntanomandah greyp ya olibo, ya umat goh hinan abungda. Ya ibangngadyu goh nan innalyun takap di pihhuyun impa'utangyun dida, ya nan ma'an, ya bayah, unu nan lana ta adiyu pahukat.”

¹² Ya tembal din a'ap'apun inalityay, “Unudonmi nan inalim hi atonmi. At ibangngadmi nan in-nalmin dida, ya adimi goh ipabayad di takapna.”

At nunhapatao' din a'ap'apuh nan hinagang di papadi ta ipa'annungda nan intulagdan aton.

¹³ Ya yinagyag'u din inlulubung'u, ya inali' di, “Umat hituy aton Apo Dios an yagyagona goh di gina'un nan way adi mangat hinan intulagna ta mami'id nan gina'una!”

At inabulut an amin nan tatagun wah di, ya impabagtudah Apo Dios an inalityay, “Ipa'annungmin aton nan itulagmi.”§ At hi Apo Dios di impabagtuda, ya impa'annungdan inat din intulagda.

Nan Ama'ahhimo' Nehemiah

¹⁴ Ma'innila an duwampulu ta han duway tawon hi nunhaada' hi gobelnadol hi ad Judah. Ya hay nangete"a' an nunhaad ya din miyaduwampuluh tawon an numpapto'an Artax-erxes an ali ta nangamung nuntulumpulu ta han duway tawona.* Ya henen gutud di himpulu ta

---

§ 5:13 Unu *amen* hinan hapit di Hudyu. 445-433 B.C.

* 5:14 Unu hidin

duway tawon ya ha"in ya nan i'ibba' ya agguymi inan din ma'an an midat ta onon nan gobelnadol.

¹⁵ Ya din nahhun an nunggobelnadol an nehn-oda' ya pinaligatda nan tatagu ti gunda pabayad nan ononda ya nan bayah an inumonda an gunda mumbagah napat hi silver an pihhu. Ya ta"on nan u'upihyalda ya pinaligatda goh nan tatagu. Mu hi Apo Dios di e'gona', at adi umat hinay inat'u.

¹⁶ Ya inat'un amin di abalina' an nangipapto' hinan allup, ya mi'id ah lina'ua' hi banoh'u. Ya an amin nan tatagu' ya niddumdan ni'tamun nangiyammah nan allup.

¹⁷ Ya hay inat'u goh ya abigabigat ya gun'u pinangan nan hinggahut ta han naleman tatagun ibbamin Hudyu ya nan a'ap'apuda, ya agguynibilang nan tatagun mangilin nalpuh nan udumnan babluy hinan nunlene'woh.

¹⁸ Ya abigabigat ya gunna' numpapaltih ohay baka, ya onom hinan mi'id di ganitnan kalnilu, ya do'ol di manu'. Ya nan gun miyapuluy algaw ya gun'u idat di numbino'ob'on an do'ol hi bayah ta inumonda. Ya ta"on un at hinay ma'at ya agguyu innal nan midat ay ha"in an gobelnadol ti inila' an maligatan nan tatagu.

¹⁹ At nunluwalua' ay Apo Dios an inali' di, "Nomnomom ni' tun maphod an nan ina'inat'uh nan tatagu!"

6

Nan Gunda Nunnomnoman an Mamatoy ay Nehemiah

¹ Nipa'innila ay da Sanballat, ya hi Tobiah, ya hi Geshem an Arabo, ya nan udumnan binuhulmi

an nalpah din inyammain allup an mi'id nate-wangan (mu agguy ni' niyamma nan tangob di pantaw nan allup).

² At impaad da Sanballat ay Geshem an inaldan ha"in di, "Umali'a ta mundadammu tu'uh nan ohan babluy hinan nundotal ad Ono."*

Mu ininnila' an unna' balbaliyan ta way atondan mamatoy ay ha"in.

³ At un'u impaad ta umuyda ibaga ay diday, "Ha"in ya do'ol di ato' hi tamu', at mi'id di ato' an umalih na. Adi' pohdon an taktakon nan tamu' hinan umalia' ay da'yu!"

⁴ Dida ya numpepat di gunda nangipa'ayagan ay ha"in, mu agguya' immuy an umat hidin nambal'uh hopapnay gun'u nambal ay dida.

⁵ Mu heden miyaleman tudo' an impehnag goh Sanballat ya nan baalnay nangepehnagana, ya henen tudo' ya agguy niyammid.

⁶ Ya inalin nan nitudo' di,

"Hay inalin Geshem ay ha"in ya wada anuy ulgud an niwa'at hinan abablubabluy an he"a ya nan i'ibbam an Hudyu ya unyu ninomnom an mi'buhul ti dumalat nan nangephodanyuh nan napa"in allup. Ya hay alyonda goh ya penhodmun mun'ali ta he"ay mangipapto' ay dida,

⁷ at hiyaat unmu pento' di numbino'ob'on an propeta ta way atondan mangibaag ad Jerusalem an he"ay alid Judah. Ya naligat hi un donglon nan alid Persia di aatna, at mahapul an punnaudom

---

* **6:2** Hay awadan ten babluy ya himpulu ta ohan kilomitluy inadagwina an wah appet di buhu'an di algaw an mipalpuud Joppa.

an umalih tu ta mundammuta ta punhapitantay aatna.”

⁸ Ya impehnag'uy nambal'uh nan inalin Sanballat an inali' di,

“An amin nan inalim ya un layah an hay nalpuh nomnommu!”

⁹ Nan binuhulmi ya unda padahon an mana'ta'atot ay da'mi ti alyondah nomnomday, “Mangluydah ta'otda, at adida ituluy an muntamuh nan allup.” Mu nunluwalua' ay Apo Dios ta pabi'ahonay nomnom'u.

¹⁰ Ya wada han ohan algaw ya immuya' hi abung Shemaiah[†] an hina' Delaiah an ap'apun Mehetabel ta idungaw'u hiya ti wah abungnan adi makmakkak. Mu inalinan ha"i di, “Umuytah nan Timplun Apo Dios ta mipo"oytah di, ya intangobta nan pantaw ti waday umalin linala'in mamatoy ay he"a! Mid mapto' ya ad ugwan an mahdom di umaliandan mamatoy ay he"a!”

¹¹ Mu inali' ay hiyay, “Undan lumayaw di umat ay ha"i an lala'i ta umuy an mipo"oy? Undan alyom hi umuya' hinan Timplu ta hidiy ipo"oya' ta olom ya matagua'? Adia' ahan umuy mipo"oy!”

¹² Ya nanginomnoma' an bo'on hi Apo Dios di nannag ay hiya ti un binayadan da Sanballat ay Tobiah ta way atonan mamalbalin ha"i.

¹³ Ya manu ay inatnah ne ya ta way ato' an tuma'ot ya inunud'u hiya. Ya gulat ta inat'uh ne

---

[†] **6:10** Hay pohdonan ibaga ya *denggol Apo Dios*.

at mumbahola',‡ ya napa"i nan maphod an aat'u.

14 Ya inluwalu' goh ay Apo Dios an inali' di, "Adim ni' aliwan heten inat da Tobiah ay Sanballat ay ha"i in ta moltaom dida! Ya moltaom goh han babain propetan hi Noadiah§ ya nan udumna goh an propetan gun mana'ta'atot ay ha"i in."

Hay Nalpahan nan Tamu

15 Heden miyaduwapulu ta lemay algaw hidin bulan di Elul ya natalemaan nan allup,* at un nabongle ta duway algaw ya nalpah.

16 Ya unat goh na'innilaan nan binuhulmi ya nan tataguh nan nunlene'woh an nalpah nan allup ya nabainanda ti iniladan nan Diosmi ya binadangan da'min nangiyammah nan allup.

17 Ya heden gutud ya gun nuntudo' nan a'ap'apun di Hudyun Tobiah, ya gun nuntudo' goh hi Tobiah ay dida.

18 Ya do'ol di tatagud Judah hi namhod ay Tobiah ti manu ay ya un inapun Shekariah an hina' Arah. Ya hay oha goh ya inahawan Jehohanan an imbaluy na han babain imbaluy Meshullam an hina' Berekiah.

19 Ya do'olday tatagun nangulgud ay ha"i in hinan amaphod di ina'inat Tobiah, ya gunda goh imbaag ay hiyan amin nan way hapito'. Ya gun inaynayun Tobiah an nuntudo' ay ha"i in ta ta'ta'tona'.

---

‡ 6:13 Waday numbino'ob'on an kuwaltuh nan delloh di gettaw nan Timplun Apo Dios, mu anggay nan papadi di way biyangnan humigup hidi. Gapu ta bo'on padih Nehemiah at paniaw hi un humigup ti mumbahol hi unna aton. § 6:14 Hay pohdonan ibaga ya mi'hapit hi Apo Dios ay hiya. * 6:15 Unu hidin October 2, 445 B.C.

7

¹ Ya nalpah nan allup, ya nun'iyamma goh nan tangob di pantaw. Ya nan mungguwalya, ya nan mungkankanta, ya nan holag Levi ya nun'idat'uy tamuda.

² At pento"uh agi' an hi Hanani ya hi Hananiah an ap'apun nan guwalyah nan Timplu ta diday mangipapto' ad Jerusalem* ti hi Hananiah ya un'unnud ya e'gonanah Apo Dios ya un nan udum an tatagu.

³ Ya inali' ay diday, “Mahapul an adiyu ibughul nan tangob di pantaw di allup ad Jerusalem ta engganah un munta'dang di algaw,† at nan mungguwalya ya inhamadda ta midada'ig nan pantaw hinan pun'aduganda. Ya pot'onnyu nan tatagud Jerusalem ta bumadangdan manguwalya ta nan udum ya mun'adugdah nan lugal an pun'adugan, ya nan udumna ya mun'adugdah nan neheggon hi abungda.”

Nan Lehtaan di Tatagu
(Ezra 2:1-70)

⁴ Ma'innila an ambilog nan babluy ad Jerusalem, mu nahnot di tatagun nunhituh di, ya mahngan di abung hi niyamma.

⁵ Ya impanomnom Apo Dios ay ha"in ta way inat'un nangamung hinan tatagu, ya nan

---

* **7:2** Hay pohdonan hapiton ya impapto'da nan duwan upihyal an numpapto' hinan duwan barangay ad Jerusalem an da Rephah ay Shallum (Neh. 3:9, 12). † **7:3** Gangayna an mibughul nan pantaw di allup hi helhelong, mu penhod Nehemiah an maladaw di pangibughulanda ta tigondah mahhun hi un way buhuldan nipo"oy hi luwal an gumubat ay dida.

a'ap'apu, ya nan u'upihyal ta hamadonmin in-
nilaon nan nitudo' an uyap nan himpangapu.
Ya inah'upa' din liblun nitud'an di ngadan din
nahhun an numbanggad hidin nun'akaphul.‡
Hiya hatuy inah'upa':

⁶ “Dida hatuy tataguh i'ibbamin holag Israel
hi numbanggad an nalpuh nan nangiyayan
Nebuchadnezzar an alid Babylon ay dida.
Ya hinohhan dida an numpumbanggaddad
Jerusalem ya ad Judah ya numpapanguyдах
nan babluy an nunhituwandah din hopapna.

⁷ Ya ni'banggad goh nan a'ap'apuda an da
Zerubbabel, ya hi Jeshua, ya hi Nehemiah, ya hi
Azariah, ya hi Raamiah, ya hi Nahamani, ya hi
Mordecai, ya hi Bilshan, ya hi Mispereth, ya hi
Bigvai, ya da Nehum ay Baanah.

Nan nitudo' an linala'in holag Israel:

⁸ Nan holag Parosh ya duway libu ya han
napitu ta duwa,

⁹ ya nan holag Shephatiah ya tuluy gahut ta
han napitun duwa,

¹⁰ ya nan holag Arah ya onom di gahut ta han
nabonglen duwa,

¹¹ ya nan holag Pahath-Moab (an diday
nalpuh nan holag Jeshua ay Joab) ya duway libu
ta waluy gahut ya han himpulu ta walu,

¹² ya nan holag Elam ya hinlibu ta duway
gahut ya han nabongle ta opat,

¹³ ya nan holag Zattu ya waluy gahut ya han

---

‡ **7:5** Numbanggaddah din 537 B.C., ya da Sheshbazzar ay Zerub-
babel di nangipanggulun dida (Ezra 1:11-2:2).

napat ta lema,

¹⁴ ya nan holag Zakkai ya pituy gahut ya han nanom,

¹⁵ ya nan holag Binnui ya onom di gahut ya han napat ta walu,

¹⁶ ya nan holag Bebai ya onom di gahut ya han duwampulu ta walu,

¹⁷ ya nan holag Azgad ya duway libu ya han tuluy gahut ta duwampulu ta duwa,

¹⁸ ya nan holag Adonikam ya onom di gahut ya han nanom ta han pitu,

¹⁹ ya nan holag Bigvai ya duway libu ya han nanom ta pitu,

²⁰ ya nan holag Adin ya onom di gahut ta han nalema ta lema,

²¹ ya nan holag Ater (an diday nalpuh nan holag Hezekiah) ya nahiyam ta walu,

²² ya nan holag Hashum ya tuluy gahut ta han duwampulu ta walu,

²³ ya nan holag Bezai ya tuluy gahut ta han duwampulu ta opat,

²⁴ ya nan holag Hariph ya hinggahut ta han himpulu ta duwa,

²⁵ ya nan holag Gibeon ya nahiyam ta lema.

²⁶ Ya numbanggad goh di tatagun hay nun-hituwan di a'apuda ya ad Bethlehem ya ad Netophah an hinggahut ta nawalu ta walu,

²⁷ ya nan tatagun din numpunhitud Anathoth ya hinggahut ya han duwampulu ta walu,

²⁸ ya nan tatagun din numpunhitud Beth Azmaveth ya napat ta duwa,

²⁹ ya nan tatagun din numpunhitud Kiriath Jearim, ya ad Kephirah, ya ad Beeroth ya pituy gahut ya han napat ta tulu,

³⁰ ya nan tatagun din numpunhitud Ramah ya ad Geba ya onon di gahut ya han duwampulu ta oha,

³¹ ya nan tatagun din numpunhitud Mikmash ya hinggahut ya han duwampulu ta duwa,

³² ya nan tatagun din numpunhitud Bethel ya ad Ai ya hinggahut ya han duwampulu ta tulu,

³³ ya nan tatagun din numpunhitud Nebo ya nabongle ta duwa,

³⁴ ya nan tatagun din numpunhitud Elam ya hinlibu ya han duway gahut ta nabongle ta opat,

³⁵ ya nan tatagun din numpunhitud Harim ya tuluy gahut ta han duwampulu,

³⁶ ya nan tatagun din numpunhitud Jericho ya tuluy gahut ya han napat ta lema,

³⁷ ya nan tatagun din numpunhitud Lod, ya ad Hadid, ya ad Ono ya pituy gahut ya han duwampulu ta oha,

³⁸ ya nan tatagun din numpunhitud Senaah ya tuluy libu ya han hiyam di gahut ta tulumpulu.

³⁹ Didatuy papadin numbanggad:

Nan holag Jedaiah (an holag di pamilyan Jeshua) an dida ya hiyam di gahut ya han napitu ta han tulu,

⁴⁰ ya nan holag Immer ya hinlibu ya han nabongle ta han duwa,

⁴¹ ya nan holag Pashhur ya hinlibu ya han duway gahut ta han napat ta pitu,

⁴² ya nan holag Harim ya hinlibu ta han himpulu ta pitu.

⁴³ Nan himpangapun holag Levi an numbangngad: nan holag da Jeshua ay Kadmiel an dida ya nalpudah nan holag Hodaviah ya napituda ya han opat.

⁴⁴ Dida hatu nan kumakanta: nan holag Asaph ya hinggahut ya han napat ta walu.

⁴⁵ Dida hatu nan mun'adug hinan pantaw: nan holag Shallum, ya hi Ater, ya hi Talmon, ya hi Akkub, ya da Hatita ay Sobai ya hinggahut ta han tulumpulu ta walu.

⁴⁶ Hiyatuy baal hinan Timplu: nan holag Ziha, ya nan holag Hasupha, ya nan holag Tabbaoth,

⁴⁷ ya nan holag Keros, ya nan holag Sia, ya nan holag Padon,

⁴⁸ ya nan holag Lebana, ya nan holag Hagaba, ya nan holag Shalmal,

⁴⁹ ya nan holag Hanan, ya nan holag Giddel, ya nan holag Gaher,

⁵⁰ ya nan holag Reaiah, ya nan holag Rezin, ya nan holag Nekoda,

⁵¹ ya nan holag Gazzam, ya nan holag Uzza, ya nan holag Paseah,

⁵² ya nan holag Besai, ya nan holag Meunim, ya nan holag Nephussim,

53 ya nan holag Bakbuk, ya nan holag Hakupha, ya nan holag Harhur,

54 ya nan holag Bazluth, ya nan holag Mehida, ya nan holag Harsha,

55 ya nan holag Barkos, ya nan holag Sisera, ya nan holag Temah,

56 ya nan holag da Neziah ay Hatipha.

57 Hiyatuy holag din baal Solomon: nan holag Sotai, ya nan holag Sophereth, ya nan holag Perida,

58 ya nan holag Jaala, ya nan holag Darkon, ya nan holag Giddel,

59 ya nan holag Shephatiah, ya nan holag Hattil, ya nan holag Pokereth-Hazzebaim, ya nan holag Amon.

60 Nan baal an muntamuh nan Timplu ya nan holag din baal Solomon ya tuluy gahut ya han nahiyam ta duwa.

61 Ya wada goh di numbanggad an nalpudah nan babluy ad Tel Melah, ya ad Tel Harsha, ya ad Kerub, ya ad Addon, ya ad Immer, mu dida ya mi'id di ipattigdah panginnilaan an diday holag Israel:

62 nan holag da Delaiah, ya nan holag Tobiah, ya nan holag Nekoda ya onom di gahut ya han napat ta duwa.

63 Dida hatuy udumnah himpangapun an papadi: nan holag da Hobaiiah, ya nan holag Hakkoz, ya nan holag Barzillai (mu nan om-

modna an hi Barzillai ya inahawana han ohan holag Barzillai ad Gilead, ya inyapuliduna nan ngadan di omod nan babain ahawana).

⁶⁴ Dida ya inah'upanda nan ad holag ay didan pamilya an nitudo' hinar liblun mangipa'innilah uyap nan himpangapu, mu aggyu na'ah'upan.

⁶⁵ At hiyaat un inalin nan gobelnadol ay dida ta adida ahan onon nan ma'an an ne'nong ay Apo Dios ta engganay un waday padih mangitamuh nan Urim ya Thummim.

⁶⁶ Ya hay lammung an amin nan numbangn-gad ya napat ta duway libu ya han tuluy gahut ta han nanom.

⁶⁷ Ya nat'on di baaldan linala'i ya binabai an aggyu ni'yuyap an pituy libu ya han tuluy gahut ya han tulumpulu ta pitu. Ya aggyu goh ni'yuyap nan kumakantan linala'i ya binabai an duway gahut ta han napat ta lema.

⁶⁸ Ya initnudda goh nan pituy gahut ta han tulumpulu ta onom an kabayuda, ya nan duway gahut ta han napat ta leman muls, §

⁶⁹ ya opat di gahut ta han tulumpulun leman kamilu, ya onom di libu ta han pituy gahut ta han duwampulun dongki.

⁷⁰ Ya waday udum hinar a'ap'apun nan himpangapu an nan bimmadang hinar tamu. Ya immidat nan gobelnadol hi walu ta han godway kiluh balitu', ya nabongley duyun balitu', ya lemay gahut ta han tulumpulun lubung di papadi.

---

§ 7:68 Bahaom nan footnote di I Ki. 10:25 ta innilaom di aat ten animal.

⁷¹ Ya wada goh di udum hinan a'ap'apuh nan himpangapu an nangidat hinan tuhhiniluh hinggahut ta han napituy kiluh balitu', ya hinlibu ta han duway gahut ya han himpulu ta han ohay kiluh silver.

⁷² Ya hay lammung di indat an amin nan udum an tatagu ya hinggahut ta han napituy kilun balitu', ya hinlibu ta han hinggahut ta han tulumpulu ta onom an silver, ya nanom ta han pitun lubang nan papadi.

⁷³ At an amin nan papadi, ya nan holag Levi, ya nan guwalyah nan pantaw di allup, ya nan kumakanta, ya nan baal an muntamuh nan Timplu, ya nan udum an nat'on an tatagun nid-dum, ya an amin nan udumnan holag Israel ya numpunhitudan amin hinan numbabluyanda.”

Hay Nangibahaan Ezra hinan Uldin Apo Dios hinan Tataguh nan Behtan di Talampet

Pituy bulan di naluh* ya nalpah an numpun-hitu nan holag Israel hinan babluyda.

8

¹⁻² Ya nan penghan di algaw enen bulan* ya inamungmin† amin din tatagud Jerusalem hidih nan gettaw an nipotto' hinan Pantaw hinan Way Buhu'an di Danum. Ya inyal'alu'min Ezra ta alana din liblun nitud'an din Uldin an indat Apo Dios ay Moses ta way unudon nan holag Israel. At

---

* **7:73** Unu hidin Tishri/Ethanim (September-October), 445 B.C.

* **8:1-2** Unu Tishri/Ethanim 1, 445 B.C. (unu October 8 eden tawon). Hiyah ne Behtan di Talampet (Lev. 23:23-25; Num. 29:1-6).

† **8:1-2** Niddum hi Nehemiah ay dida (verse 9).

innal Ezra din liblu, ya immuy hidin awadan din do'ol an na'amung an tatagun linala'i, ya binabai, ya din ung'ungungngan nanginnilan mangngol hi hapit.

³ Ya enlotnan binaha nan Uldin an ente'anah din helhelong ta engganah nuntongay algaw hinan gettaw an potto' di Pantaw hinan Way Buhu'an di Danum hi hinagang di tatagun linala'i, ya binabai, ya nan ung'ungungngan nanginnilan mangngol. At an amin amin tatagu ya inhamadmi nan Uldin an nitudo' hinan liblu.

⁴ Hi Ezra ya wah din timma'dog hidin nabagtun niyamman tuma'dogan nan humapit hinan way a'amunganmi, ya didatuy tatagun timma'dog hi appit di agwana: hi Mattithiah, ya hi Shema, ya hi Anaiah, ya hi Uriah, ya hi Hilkiah, ya hi Maaseiah. Ya nan timma'dog hi appit di wadhongna ya hi Pedaiah, ya hi Mishael, ya hi Malkijah, ya hi Hashum, ya hi Hashbaddanah, ya hi Zechariah, ya hi Meshullam.

⁵ Ya heden timma'dogan Ezra ya nabagtu, at hiyanan pa'atiggon an amin nan hinohhan tatagu hiya. Ya heden name'laganah din liblu ya timma'dog amin amin an tatagu.‡

⁶ Ya inalin Ezra di, “Madayaw hi Apo tu'un hi Apo Dios an nidugah di anabagbagtuna!”

Ya an amin amin tatagu ya inta'angmiy ngamaymin§ nangalih, “Amen! Amen!”* Ya inluung-

---

‡ **8:5** Heten verse di nalpuwan nan ugalin di udumnan kimmulug an tuma'dogdah himba'andah unda ibahay Hapit Apo Dios. § **8:6** Hiyah ne ugalin di Hudyuh unda munluwalu. * **8:6** Hay pohdon ten hapit di Hudyun ibaga ya *hene ya abuluto' ahan!*

min nidatong di angahmih nan luta ta ipattigmiy pundayawmin Apo Dios.

⁷ Ya ni'ta'dog goh nan holag Levi an hi Jeshua, ya hi Bani, ya hi Sherebiah, ya hi Jamin, ya hi Akkub, ya hi Shabbethai, ya hi Hodiah, ya hi Maaseiah, ya hi Kelita, ya hi Azariah, ya hi Jozabad, ya da Hanan ay Pelaiiah, ya impa'inniladay aat din Uldin ay da'min timmata'dog.

⁸ Ya binahada nan nalpuh din liblun nitud'an din Uldin Apo Dios, ya imbaagday aatna, ya impa'inniladay pohdonan itudu ta na'awatanmi.

⁹ Ya unat goh dengngolmiy aat di itudun nan Uldin Apo Dios hi mahapul an atonmi ya ente"amin ahikikila. At ha"in an gobelnadol, ya hi Ezra an padin nangituduh nan Uldin, ya nan i'ibbamin holag Levi an din gun nangituduh nan tatagu ya inalimin amin ay diday, "Heten algaw ya me'gonan an ngilin Apu tu'un hi Apo Dios, at adi ayu munlungdaya, ya adi ayu kumila!" (Heden kumilaanmi ya dodonglonmi nan nabaha an Uldin.)

¹⁰ Ya inali' ay diday, "Umanamut ayu, ya numbehta ayu ta mun'am'amlong ayuh nan maphod an ma'an ya nan bayah an inumonyu, ya idatanyuh nan ma'an ya bayah nan i'ibbayun mi'id ah panggalandah idadaanda. Heten algaw ya me'gonan ay Apo Dios, at adi ayu munlungdaya ti nan pun'am'amlonganyun Apu tu'u di hiyay mangipabi'ah ay da'yu!"

¹¹ Ya inal'alu' nan holag Levi an amin nan tatagun i'ibbadan holag Israel an invalidan diday, "Heten algaw ya me'gonan, at adi ayu numanom-nom, ya adi ayu goh munlungdaya."

12 Ya unat goh numpanga'anamut amin tatagu ya nun'am'amlong amin nangan hinan indadaan-min ma'an ya ma'inum, ya imbingayanmi din ma'ma"idan ti ininnilami din nibahan da'mi.

Nan Behtan di A'ab'abbung

13 Heden miyadwan algaw† ya immuy din a'ap'apun nan ahimpahimpangapu, ya niddum din papadi, ya nan holag Levi hinan wadan Ezra ta adalonda goh di aat nan Uldin.

14 Ya na'innilaandah nan nitudo' hinan Uldin an din impitudo' Apo Dios ay Moses an nan ab'abbung di punhituwanmih nan gutud di pum-behtaanmih nan miyapitun bulan.‡

15 Ya mahapul an ipa'innilamih ten ma'at an atonmih an amin hinan abablubabluy ya ad Jerusalem ta honogonmi nan tatagu ta umuy amih nan inalahan ta ummal amih nan hapang di ayiw an olibo, ya oliboh nan inalahan, ya myrtles, ya palma, ya nan hapang an do'ol di tubuna ta way miyammah nan ab'abbung.

16 At numpapanguy amin tataguh nan inalahan ta nun'alami din hapang di ayiw, ya nun'iyanamutmi, ya inyamman di udumnan da'miy a'ab'abbungdah nan way nundotal an atap di abungda, ya nan udum ya hidih nan gettawda, ya nan udum ya hidih nan gettaw nan Timplu, ya nan damunan gettaw an neheggon hinan Pantaw hinan Way Buhu'an di Danum, ya nan neheggon hinan Pantaw di Allup Ephraim.

† **8:13** Unu Tishri/Ethanim 2, 445 B.C. (unu October 9 eden tawon).

‡ **8:14** Lev. 23:33-43; Num. 29:12-39; Deut. 16:13-17.

17 At an amin din tatagun holag Israel an numbangad hidin natiliwanda ya numpunhitudah din a'ab'abbung an nun'iyammada. Ya nete"ah din gutud di atagun Joshua an hina' Nun ta nangamung di behtada ya mi'id ah umat hituh na'at. Ya heden behta ya nidugah di nun'am'amlongan amin tatagu.

18 Ya heden hopap di algaw nan behta ta nangamung hidin angunuhna ya binigat an gun imbahhan Ezra din liblun nitud'an nan Uldin Apo Dios. Ya pituy algaw hi behtada,§ ya din miyawalu* ya na'amung ami ta nundayaw amin Apo Dios ti hiyah ne inalin di Uldin.†

9

Hay Nangitutuyuan nan Tataguh Baholda

1 Heden miyaduwapulu ta opat di algaw eden bulan* ya na'amung amin holag Israel ta mun'ulat amin adi ami mangmangan, ya numpunlubung amih langgut, ya nun'iloglogmiy hupu' hi ulumi ta mipa'innilay aat di punlungdayaanmi.

2 Ya nilahhin amin holag Israel hinan bunag. Ya timma'dog ami, ya nunluwalu ami ta itutuyumiy baholmi ya nan bahol din a'apumi.

---

§ **8:18** Unu Tishri/Ethanim 15-21. * **8:18** Unu Tishri/Ethanim 22. † **8:18** Lev. 23:36; Num. 29:35-38. Mi'id ah alyonah tu an numbehtada goh hinan Gutud di Pun'onngan hi Hanin di Bahol an mahapul an gun ma'at hi gutud di Tishri/Ethanim 10 (Lev. 16:1-34; 23:26-32; Num. 29:7-11), at mid mapto' hi unda inat. * **9:1** Unu Tishri/Ethanim 24, 445 B.C. (unu October 30 eden tawon). Hene ya agguy na'ali ta nitudo' an behta.

³ Ya tuluy olas di timmata'doganmin nundongol hinan nibahan Uldin Apo Dios an Diosmi, ya tulu goh di olas di nangitutumuyuanmih baholmi ya nundayawanmin Apo Dios an Diosmi.

⁴ Ya nan holag Levi an da Jeshua, ya hi Bani, ya hi Kadmiel, ya hi Shebaniah, ya hi Bunni, ya hi Sherebiah, ya hi Bani, ya hi Kenani ya timma'dogdah nan nabagtun tuma'dogan, ya enlotdan nunluwalun Apo Dios an Diosmi.

⁵ Ya nan holag Levi an da Jeshua, ya hi Kadmiel, ya hi Bani, ya hi Hashabneiah, ya hi Sherebiah, ya hi Hodiah, ya da Shebaniah ay Pethahiah ya inalidan da'miy, "Tuma'dog tu'u ta dayawon tu'uh Apo Dios an Dios tu'u an Hiya ya mi'id te"ana ya mi'id goh pogpognan Dios!"

Ya intuluyda goh an inaliday,

"Madayaw di ngadanmu an na'ahhamad an nabagbagtuh an amin hinan madayaw!"

⁶ Apo Dios, He"a ya anggay di ap'apun nunlumud abuniyan ya an amin nan bittuan ad daya, ya limmum nan luta ya nan wah di, ya nan baybay ya nan wah di, ya He"ay nangidat hi ataguan an amin di logom an matagu. Ya an amin nan a'anghel ad abuniyan ya dayawon da'a.

⁷ He"a, Apo Dios an Apumiy namto' ay Abram,[†] ya enekakmud Ur ad Babylon,[‡] ya hinukatam di ngadana ta hi Abraham.[§]

⁸ Ti hinamadmun hiya, ya nahamad di pangulugnan He"a, at ni'tulag'an hiyan idatmuh nan

---

[†] 9:7 Hay pohdon ten ngadan an ibaga ya *nabagtun ommod an hi ama*. [‡] 9:7 Unu ad Chaldea. [§] 9:7 Hay pohdon ten ngadan an ibaga ya *ommod an hi aman di do'ol an tatagu*.

holagna nan babluy di iCanaan, ya nan himpampun an Heth, ya nan holag Amor, ya nan holag Periz, ya nan iJebus, ya nan iGirgas. Ya impa'annungmu nan intulagmun hiya ti He"a ya nahamad di aatmu.

⁹ Ya tinnigmu goh din nipaligligatan din a'apumid Egypt, ya dengngolmu goh din numpahpahmo'andan He"ah din wadandah nan Mumbolah an Baybay.*

¹⁰ Ya hennagmuy umipano'h'an ligat hinan Alin hi Pharaoh ad Egypt, ya nan u'upihyalna, ya nan tataguna ti inilam di ina'inatdan nangipaligligat hinan o'ommodmi. Ya dumalat hanan inatmu ya nundongol di ngadanmuh engganad ugwan.

¹¹ Ya hidih nan way hinagangda ya nunhiyanom di danum hinan baybay ta nan mamagan lutay dinalandan bimmad'ang. Mu din namdug ay dida ya nun'altenganda, at umatdah nan batun nunlonong hinan bunol di danum.†

¹² Ya nan mapatal ya linidumam didah nan ma'ugtul an bunut, ya nan mahdom ya wada goh di mabnang an apuy hi nundilagdah nan enengwada.‡

¹³ Ya pimmahad'ah nan Duntug an Sinai an nalpu'a ad abuniyan ta hidiy ni'hapitam hinan tatagum, ya indatmun diday Mandal ya nan maphod an Uldin an nahamad ya nepto' di itududa.§

¹⁴ Ya impa'inilam ay dida an ngilinonda nan algaw an pun'eblayan, ya indatam didah Mandal ya Uldin an din indatmun Moses an baalmu.

* **9:9** Unu Red Sea. † **9:11** Ex. 1:1-15:21. ‡ **9:12** Ex. 13:21-22.

§ **9:13** Ex. 19:1-31:18.

15 Ya din nunhinaanganda ya indatam didah ma'an an nalpud abuniyan. Ya hidin na'uwawanda ya impa'inumam hidin danum an nalpuh nan daplah.* Ya inalim ay diday umuyda ta hakuponda nan intulagmuh ipaboltanmun didah luta.

16 Mu din a'apumi ya nanghoydan impah-elotday nomnomda, ya aggyuda inunud nan Uldinmu.

17 Ya adida ahan pohdon an mundongol, ya inaliwandan amin din umipanoh'an gunmu inat an tinnigda. Ya dumalat di anangohoyda ya pento'day ap'apuda ta way mangibangngad ay dida ta himbutda goh ad Egypt. Mu He"an Dios ya nidugah di homo'mu, at aliwam di bahol, ya ma'ahhimo"a goh, ya nidugah di pamhodmu, ya adi'a ag'agan bumungot. At hiyah ne dumalat ya agguymu ingnganuy dida†

18 an ta"on unda nunhibug hi bululdan umat hi baka, ya inaliday, Hiyah te dayawon tu'uh nangekak ay ditu'ud Egypt! Ya ta"on goh un nidugah ahan di inatdan nangipabain ay He"a.‡

19 Ya dumalat nan nidugah an homo'mu ya agguymu ingnganuy didah din awadandah nan mapulun ti linidumam didah nan ma'ugtul an bunut ta way nangipangulun didah nan mapatal, ya nan mabnang an apuy hinan mahdom ta ipangulunan benangan di owonda.

20 Ya nan ma'ma'ullay an Na'abuniyanan an Lennawa di nangituduh atonda. Ya gunmu pinangan didah ma'an an ma'alih manna, ya

---

* 9:15 Ex. 16:1-17:7. † 9:17 Num. 14:1-25. ‡ 9:18 Ex. 32:1-1-35.

limmum goh di danum hi ininumda.

²¹ Ya hinalimunam didah napat di tawon hidin awadandah nan mapulun, ya gintudmun amin di mahapulda. Ya agguy napa'pa"i din lubungda, ya agguy goh binumlal di hu'ida. §

²² Ya indatam goh didah abalinanda, at hiyanan inabakda nan do'ol an numbino'ob'on an pun'alian, ya hinakupda nan babluyda. Ya ta'on nan babluy ad Heshbon an nun'alian Sihon* ya nan babluy ad Bashan an nun'alian Og ya ni'hakupda. †

²³ Ya impado'olmuy holagda ta umatdah nan ado'ol di bittuan ad daya, ya inyuymu didah nan lutan din intulagmuh din a'apudah boltanonda.

²⁴ At hiyanan immuy mah nan imbabaluyda ta henggodad Canaan, ya ginubatda nan tatagun numpunhituh di, ya binaliwam dida ta inabakda nan tataguh di ya ta'on nan alida. Ya ene'kodmu nan tatagun dida ta okoddah nan penhoddan aton ay dida.

²⁵ Ya nunhakupda din nun'ihamad di allupdan babluy, ya din malumong di nihabal an luta, ya nan a'abung an nun'apnuh din mun'apla'an an gina'u, ya din bubun an nalhu'an, ya din nun'itanom an ayiw an olibo, ya din do'ol an ayiw an ma'an di bungada. At do'ol di ma'an hi ononda, at nun'abhugda, ya numpangatabada. Ya nidugah di nun'an'anlaandah nan mun'aphod an indatmun dida. ‡

²⁶ Mu adida damdama dumngol ya umunud

---

§ **9:21** Deut. 8:4; 29:5. * **9:22** Num. 21:21-31. † **9:22** Num. 21:32-35. ‡ **9:25** Josh. 1:1-24:33.

ti din'ugda nan Uldinmu. Ya pinatoyda nan propetan hennagmun namadan ay dida ta way atondan mumbanggad an mundayaw ay He"a, mu undaat goh intugtugan namahipahiw ay He"a.

²⁷ At hiyah ne dumalat ya impa'abakmu didah nan binuhulda ta pinaligligatda dida. Mu heden ipaligligatanda ya inal'alu' da'a ta badangam dida, ya dengngolmud abuniyan din luwaluda, ya dumalat nan nidugah an homo'mu ya indatam didah ap'apuda ta way mamaliw ay didah nan pangipaligligatan nan binuhuldan dida.

²⁸ Mu unat goh mi'id ah al'alín dida ya numbaholda goh ay He"a, at hiyaat unmu impa'abak didah nan mamuhul ay dida ta numbalinda goh hi himbut. Mu wa ay goh ta muntutuyudah nan baholda ya dengngolmu goh hinad abuniyan di pumpahpahmo'anda, ya binaliwam goh dida an dumalat nan nidugah an homo'mu.

²⁹ Ya pinadanam dida ta nan Uldinmuy bangngadondah unudonda, mu undaat goh mumpabagtu, hiyanan adida unudon nan immandalmu, ya numbaholdah agguyda nangunudan hinan inyuldinmu an wa ay ta unudon di tagu ya idatnay pi'taguana. Mu nalot di nomnomda, at din'ug da'a, ya nidugah an adida mangngol, ya adida goh umunud.

³⁰ Ya do'ol di tawon hi nanga'anuham ay dida, ya indatmu nan Na'abuniyanan an Lennawah nan propeta ta diday ni'hapit ta pinadanana dida. Mu adida damdama donglon an ayda napu'it, at hiyanan impa'abakmu goh didah nan tataguh

nan udumnan babluy an nun'eheggon ay dida.

³¹ Mu dumalat nan mi'id di poppognan homo'mu ya agguymu inubah dida unu ingnganuy dida ti He"an Dios ya nidugah di homo'mu ya gohgohmu.

³² O Apo Dios an Diosmi, na'abbagbagtu'a, ya nidugah di abalinam, ya atata'ot'an Dios an mangipahuhunung hidin intulagmu an dumalat nan nidugah an pamhodmu. Ya adim ni' hintigtigon tun na'at ay da'mih nipaligligatanmi an ta"on din a'alimi, ya nan a'ap'apumi, ya nan papadimi, ya nan propetami, ya nan o'ommodmi, ya an amin tun tatagum an nete"ah din gutud di numpapto'an nan a'alid Assyria§ ta nangamung ad ugwan.

³³ Ya ma'andong hanan inatmun nummoltan da'mi ti He"a ya immannung di inatmun da'mi, mu nappuhiy inatmi.

³⁴ Ti ta"on nan a'alimi, ya nan a'ap'apumi, ya nan papadimi, ya nan o'ommodmi ya aggyuda inunud nan Uldinmu. Ya adida goh dongdonglon nan itugunmu, ya ta"on nan pamadanmun dida.

³⁵ Ya ta"on hi unda wadah nan maphod an lutan malubong di mitanom an mun'aphod an indatmun dida ya aggyu da'a damdama dinayaw ay dida, ya aggyuda goh indinong din ato'atondan nappuhi.

---

§ 9:32 Hay ngadan nan udumnan dida an nitudo' hingan Biblia ya nan Alin hi Tiglath-Pileser III (unu hi Pul; I Chron. 5:26), ya nan Alin hi Shalmaneser V (II Ki. 18:9), ya nan Alin hi Sargon II (Isa. 20:1), ya nan Alin hi Sennacherib (II Ki. 18:13), ya nan Alin hi Esarhaddon (Ezra 4:2), ya nan Alin hi Ashurbanipal (Ezra 4:10).

³⁶ Mu ten un ami baal hi engganad ugwan eten lutan indatmuh din a'apumi ta diday mangitanud hinan bungan nan nihabal. Mu mi'id atog di abalinanmi ti ten un ami baal.

³⁷ Mu dumalat nan baholmi ya an amin nan do'ol an ma'alah nan mihabal ya midat hinan alin inabulutmuh mangipapto' ay da'mi. Ya atonda nan pohdondan aton ay da'mi, ya umat goh hinan a'animalmi an nonong ya innalda. Nidugah ahan heten holholtaponmi!”

Nan Nuntutulagan nan Tatagu

³⁸ Ya intuluydan himmapit an inaliday, “Dumalat hanan gun ma'ama'at ay da'min holag Israel ya nun'amma amih nahamad hi puntutulaganmi, ya intudo'mi ta pelmaan nan a'ap'apumi, ya nan i'ibbamin holag Levi, ya nan papadi.”

10

¹ Dida hatuy numpelmah nan nitudo' an nuntutulaganmi:

Numpelma nan Gobelnadol

Ha"in an hi Nehemiah an gobelnadol an hina' Hakaliah.

Numpelma nan Papadi

Da Zedekiah,

² ya hi Seraiah, ya hi Azariah, ya hi Jeremiah,

³ ya hi Pashhur, ya hi Amariah, ya hi Malkijah,

⁴ ya hi Hattush, ya hi Shebaniah, ya hi Malluk,

⁵ ya hi Harim, ya hi Meremoth, ya hi Obadiah,

⁶ ya hi Daniel, ya hi Ginnethon, ya hi Baruch,

⁷ ya hi Meshullam, ya hi Abijah, ya hi Mijamin,

⁸ ya hi Maaziah, ya da Bilgai ay Shemaiah ya dida hanay papadin numpelma nan nitudo' an nuntutulaganmi.

Numpelma nan Holag Levi

⁹ Didatuy holag Levi an numpelma: hi Jeshua an hina' Azaniah, ya hi Binnui an nalpuh holag Henadad, ya hi Kadmiel.

¹⁰ Ya hiyatuy tutulangda: hi Shebaniah, ya hi Hodiah, ya hi Kelita, ya hi Pelaiah, ya hi Hanan,

¹¹ ya hi Mika, ya hi Rehob, ya hi Hashabaiah,

¹² ya hi Zakkur, ya hi Sherebiah, ya hi Shebaniah,

¹³ ya hi Hodiah, ya da Bani ay Beninu.

Numpelma nan A'ap'apun di Tatagu

¹⁴ Nan a'ap'apun di tatagun numpelma: da Parosh, ya hi Pahath-Moab, ya hi Elam, ya hi Zattu, ya hi Bani,

¹⁵ ya hi Bunni, ya hi Azgad, ya hi Bebai,

¹⁶ ya hi Adonijah, ya hi Bigvai, ya hi Adin,

¹⁷ ya hi Ater, ya hi Hezekiah, ya hi Azzur,

¹⁸ ya hi Hodiah, ya hi Hashum, ya hi Bezai,

¹⁹ ya hi Hariph, ya hi Anathoth, ya hi Nebai,

²⁰ ya hi Magpiash, ya hi Meshullam, ya hi Hezir,

²¹ ya hi Meshezabel, ya hi Zadok, ya hi Jaddua,

²² ya hi Pelatiah, ya hi Hanan, ya hi Anaiah,

²³ ya hi Hoshea, ya hi Hananiah, ya hi Hasshub,

²⁴ ya hi Hallohesh, ya hi Pilha, ya hi Shobek,

²⁵ ya hi Rehum, ya hi Hashabnah, ya hi Maa-seiah,

²⁶ ya hi Ahiah, ya hi Hanan, ya hi Anan,

27 ya hi Malluk, ya da Harim ay Baanah.

Numpelma nan Udumnan Tatagu

28 Nan udumnan holag Israel an nan papadi, ya nan holag Levi, ya nan mun'adug hinan pantaw di allup, ya nan kumakantah nan Timplu, ya nan mumpuntamuh nan Timplu, ya an amin din nangilahhin hi odoldah nan henegondan babluy an dumalat nan pangunudandah nan Uldin Apo Dios, ya niddum goh nan a'ahawada, ya an amin nan imbabaluydan way abalinandan manginnilah aat di donglonda

29 at an aminda ya niddumdah nan a'agidan nan a'ap'apuda ta inhapatadan mangunud hinan Uldin Apo Dios an din indatnan Moses an baalna ta ihamaddan mangunud hinan inalin nan Uldin hi ma'at. Mu nan mangibahhaw ya ma'idutan.

Hay Inhapatami

30 Hiyah te inhapatami:

“Adimi ipa'ahawa nan imbabaluymin binabaih nan linala'in Hentil an ni'hituh tun numbabluyanmi, ya ta'on nan imbabaluymin linala'i ya adimi goh ipa'ahawah nan binabain imbabaluyda.

31 Ya wa ay di iyalin nan bunag hi gina'un ikumildu, unu nan bogah hinan ngilin an Habadu, unu nan udumnan algaw an mangilin ya adimi ahan la'uan. Ya wa ay ta madatngan nan miyapitun tawon ya adimi lia'on an tamman nan lutami, ya adimi ipahukat nan impa'utangmi.

³² Ya tinawon ya gunmi idat di opat* hi gramos an pihhumi ta ma'usal hinan Timplun Apo Dios

³³ an umat hinan nilahhin an tinapay, ya Onong an Ma'an, ya Onong an Moghob, ya nan me'nong hinan ngilin an algaw, ya nan Behtan di Akayangan di Bulan, ya nan algaw an napilin behta, ya nan Onong di Bahol ta manandih bahol an amin nan holag Israel, ya an amin nan usalon di muntamuh nan Timplu.

³⁴ Ya da'min papadi, ya nan i'ibbadan holag Levi, ya nan tatagu ya inyu'nuhmi ta ma'innilay mahonhonod hinan hinohhan pamilyah mangiyuy hinan ayiw eden na'alín algaw hi tinawon ta way miyapuy hinan pun'onngan Apu tu'un Dios, ti hiyah ne inalin nan nitudo' hinan Uldin.†

³⁵ Ya tinawon an gunmi iyuy hinan Timplun Apo Dios nan hopap di ma'alah bungan an amin nan inhabalmi ya nan hopap di bungan nan nitanom an ayiw an ma'an di bungana.‡

³⁶ Ya iyuyimi goh hinan papadin muntamuh nan Timplu nan pangpangullun lala'in imbaluymi ta midawat ay Apo Dios, ya nan manilhig an uyaw hi hopap di i'lum nan bakami, ya

---

* **10:32** Hay inyuldin Apo Dios hi idatda ya *onom* an gramos an pihhu an bo'on *opat* (Ex. 30:13-14), mu mid mapto' ya inaananda ti adida olog ti nun'awotwotda (Neh. 5:1-13). Ya hihidyan onom an gramos an ta'on hinan gutud di New Testament (Mat. 17:24).

† **10:34** Mid di ustun verse an mangituduh atondan mangiyuy hi ayiw hi Timplun Apo Dios ad Jerusalem, mu gapu ta inyuldin Apo Dios ta gunda e'nong hi abigabigat (Lev. 6:12-13) at mattig an hiyay mahapulda goh. ‡ **10:35** Ex. 23:19; Num. 18:13; Deut. 26:1-11.

nan buta'al an hopap di i'lum nan kalnilumi, ya nan buta'al an kilaw hi hopap di i'lum nan gandengmi ta miyunnudan hinan inalin nan nitudo' an Uldin. §

³⁷ Ya iyuyumi goh hinan papadin wah nan Timplun Apo Dios nan mahhun hi nageleng an ma'an, ya nan udumnan e'nongmi, ya nan mahhun an bungan di numbino'ob'on an ayiw, ya nan pa'idyamman bayah, ya nan lanan di olibo. Ya idatmi goh nan mun'iyapulun ma'alah nan payawmi ay danen holag Levi ti diday umuy an mun'am'amung hinan mun'iyapulun idatmih nan abablubabluy an puntamuonmi.

³⁸ Ya mahapul an mitnud di ohan padin nalpuh nan holag Aaron hinan holag Levi hi unda alan nan mun'iyapulu, ya nan holag Levi di mangiyuy hinan na'amung hidih nan kuwaltun puntalepnan hinan Timplun Apo Dios.

³⁹ At nan holag Israel an nan holag Levi ya mahapul an iyuyda nan idatdan ma'an, ya nan bayah, ya nan lanan di oliboh nan kuwaltun puntalepnan hinan gina'uh nan Timplun Apo Dios an ihinan nan papadin muntamuh nan Timplu, ya nan mun'adug hinan Timplu, ya nan kumakanta.

Atonmi hana ta adimi inganuy nan Timplu an Abung Apo Dios an Diosmi.”

11

Nan Tatagun Numpunhitud Jerusalem (I Chron. 9:1-17)

¹ Nan a'ap'apu ya numpunhitudad Jerusalem, ya din udumnan tatagu ya numbibinnunutda ta

---

§ 10:36 Ex. 13:12-13.

pilionda nan hinohhan familyan malpuh nan hinohhan himpupulun familya ta diday umuy munhitud Jerusalem an pinilin Apo Dios an babluyna, ya nan i'ibbada ya nunnanongdah nan numbabluyanda tuwali.

² Ya ipabagtumi nan udumnan tatagun mamahod an munhitud Jerusalem.

³ Nan udumnan holag Israel, ya nan udumnan papadi, ya nan holag Levi, ya nan mumpuntamuh nan Timplu, ya nan holag din baal Solomon ya numpunhitudah did Judah hinan hakupdan lutadah nan numbino'ob'on an babluy. Didanay a'ap'apuh nan provinciah numpunhitud Jerusalem.

Nan Holag Judah

⁴ Hay nalpuh holag Judah ya nan holag Benjamin: hi Athaiah (an hina' Uziah, an hina' Zechariah, an hina' Amariah, an hina' Shephatiah, an hina' Mahalalel, an holag Perez),

⁵ ya hi Maaseiah (an hina' Baruch, an hina' Kol-Hozeh, an hina' Hazaiah, an hina' Adaiah, an hina' Joiarib, an hina' Zechariah, an hina' Shelah).

⁶ Nan holag Perez an nunhitud Jerusalem ya opat di gahut ya han nanom ta han walu, ya nun'atuliddan amin an linala'i.

Nan Holag Benjamin

⁷ Nan holag Benjamin: hi Sallu (an hina' Meshullam, an hina' Joed, an hina' Padaiah, an hina' Kolaiah, an hina' Maaseiah, an hina' Ithiel, an hina' Jeshaiah).

⁸ Ya waday duwan tulangda an da Gabbai ay Sallai. Hay uyapdan amin ya hiyam di gahut

ta han duwampulu ta waluy holag Benjamin an nunhitud Jerusalem.

⁹ Ya hi Joel an imbaluy Zikri di hiyay apuda, ya hi Judah an imbaluy Hassenuah ya hiyay nehnod hi upihyal hinan ma'alih Godwan di Babluy.*

Nan Papadin Nunhitud Jerusalem

¹⁰ Nan papadin nunhitud Jerusalem: hi Jedaiah, ya oha goh an mungngadan hi Jedaiah (an hina' Joiarib), ya hi Jakin,

¹¹ ya hi Seraiah (an hina' Hilkiah, an hina' Meshullam, an hina' Zadok, an hina' Meraioth, an hina' Ahitub an hiyay nabagtun ap'apuh nan Timplun Apo Dios),

¹² ya nan udum an i'ibbadan muntamuh nan Timplu (an hay uyapdan amin ya waluy gahut ta han duwampulu ta duwa), ya hi Adaiah (an hina' Jeroham, an hina' Pelaliah, an hina' Amzi, an hina' Zechariah, an hina' Pashhur, an hina' Malkijah),

¹³ ya nan i'ibban Adaiah an ommod nan papamilya (an duway gahut ta han napat ta duwa), ya hi Amashai (an hina' Azarel, an hina' Ahzai, an hina' Meshillemoth, an hina' Immer),

¹⁴ ya nan i'ibban Amashai (an hinggahut ta han duwampulu ta waluy nun'atulid an tindalu). Ya hay nangipangpangulun dida ya hi Zabdiel an hina' Haggedolim.

Nan Holag Levi

¹⁵ Nan holag Levi an nunhitud Jerusalem: hi Shemaiah (an hina' Hasshub, an hina' Azrikam, an hina' Hashabiah, an hina' Bunni),

---

* **11:9** Unu Second District.

¹⁶ ya da Shabbethai ay Jozabad (an a'apun nan holag Levi an mangipapto' hinan tamuh nan gettaw nan Timplun Apo Dios),

¹⁷ ya hi Mattaniah (an hina' Mika, an hina' Zabdi, an hina' Asaph an hiyay mangipangpanguluh nan mungkanta ya luwaluh nan punyamanan ay Apo Dios), ya hi Bakbukiah (an nan netob ay Mattaniah), ya hi Abda (an hina' Shammua, an hina' Galal, an hina' Jeduthun).

¹⁸ Ya duway gahut ta han nawalu ta opat nan holag Levi an ni'hituh nan me'gonan an babluy ad Jerusalem.

Nan Mun'adug hinan Timplu

¹⁹ Nan mun'adug hinan Timplu: da Akkub ay Talmon, ya nan i'ibbada (an hingгахut ta han napitu ta duway tatagu).

Nan Udumnan Tatagu

²⁰ Ya nan udumnan holag Israel ya niddum-dah nan udum an papadi ya nan holag Levi, ya wah didan numpunhituh nan babluy ad Judah an din numbabluyan din o'ommodda.

²¹ Nan numpuntamuh nan Timplu ya numpunhitudah nan Duntug an Ophel, ya hay nangipapto' ay dida ya da Ziha ay Gishpa.

²² Hay ap'apun nan holag Levi ad Jerusalem ya hi Uzzi (an hina' Bani, an hina' Hashabiah, an hina' Mattaniah, an hina' Mika). Ya hi Uzzi di ohah nan a'apun Asaph an mungkankantah nan pundayawan ay Apo Dios hinan Timplu.

²³ Ti waday inyuldin nan alih mangituduh tamuan di hinohhan didah abigabigat.

²⁴ Ya hi Pethahiah (an hina' Meshezabel an nalpuh holag Zerah, an nalpuh holag Judah) di gun punhapiton nan ali ta nan tataguy itamuana.

²⁵ Hay numpunhituwan nan udum an tatagud Judah ya hidih nan neheggon hinan payawda: hidi nan babluy ad Kiriath Arba (ya nan udumnan babluy hidi), ya ad Dibon (ya nan udumnan babluy hidi), ya ad Jekabzeel (ya nan bababbabluy hidi),

²⁶ ya ad Jeshua, ya ad Moladah, ya ad Beth Pelet,

²⁷ ya ad Hazar Shual, ya ad Beersheba (ya nan udumnan babluy hidi),

²⁸ ya ad Ziklag, ya ad Mekonah (ya nan udumnan babluy hidi),

²⁹ ya ad En Rimmon, ya ad Zorah, ya ad Jarmuth,

³⁰ ya ad Zanoa, ya ad Adullam (ya nan bababbabluy hidi), ya ad Lachish (ya nan papayaw hidi), ya ad Azekah (ya nan udumnan babluy hidi). At hay numpunhituwanda ya nete"ad Beersheba ta engganah nan Hadog an Hinnom.

³¹ Ya nan tatagun a'apun Benjamin ya numpunhitudah nan babluy ad Geba, ya ad Mikmash, ya ad Aija, ya ad Bethel (ya nan bababbabluy hidi),

³² ya ad Anathoth, ya ad Nob, ya ad Ananiah,

³³ ya ad Hazor, ya ad Ramah, ya ad Gittaim,

³⁴ ya ad Hadid, ya ad Zeboim, ya ad Neballat,

³⁵ ya ad Lod ya ad Ono, ya nan nundotal an babluy nan nun'ala'eng an mumpumpa'ot an linala'i.

³⁶ Ya nan udumnah nan himpangapun holag Levi an nalpud Judah ya numpi'hitudah nan holag Benjamin.

12

Nan Nitud'an di Papadi ya nan Holag Levi

¹ Hiyatuy papadi ya nan holag Levi an din numbangngad* an nalpud Babylon an initnud da Zerubbabel an imbaluy Shealtiel ay Jeshua: hanan papadi an da Seraiah, ya hi Jeremiah, ya hi Ezra,†

² ya hi Amariah, ya hi Malluk, ya hi Hattush,

³ ya hi Shekaniah, ya hi Rehum, ya hi Meremoth,

⁴ ya hi Iddo, ya hi Ginnethon, ya hi Abijah,

⁵ ya hi Mijamin, ya hi Maadiah, ya hi Bilgah,

⁶ ya hi Shemaiah, ya hi Joiarib, ya hi Jedaiah,

⁷ ya hi Sallu, ya hi Amok, ya hi Hilkiah, ya nan oha goh an mungngadan hi Jedaiah. Didanay a'ap'apun nan papadih din amatagun Jeshua.

⁸ Nan holag Levi ya hi Jeshua, ya hi Binnui, ya hi Kadmiel, ya hi Sherebiah, ya da Judah ay Mattaniah. Dida ya nan i'ibbaday okod hinan mungkankantah nan pundayawan ay Apo Dios hinan Timplu.

⁹ Ya nan ibbadan da Bakbukiah ay Unni ya diday mi'tobbalan hinan pungkantaanda.

---

* **12:1** Numbangngaddad Judah hidin 538 B.C. † **12:1** Bo'on hiyah Ezra an din nuntudo' hinan Liblu an Ezra. Ti henen Ezra ya wada pay di nawalun tawon ya un mumbangngad ad Judah.

¹⁰ Didatuy napatad an holag Jeshua: nunholag hi Jeshua ta hi Joiakim, ya nunholag hi Joiakim ta hi Eliashib,[‡] ya nunholag hi Eliashib ta hi Joiada.

¹¹ Ya nunholag hi Joiada ta hi Jonathan, ya nunholag hi Jonathan ta hi Jaddua.

¹² Hidin amatagun Joiakim ya didatuy numpangipangpanguluh nan hinohhan himpangapun papadi:

Hay nangipangpanguluh nan pamilyan Seraiah ya hi Meraiah,

ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Jeremiah ya hi Hananiah,

¹³ ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Ezra ya hi Meshullam,

ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Amariah ya hi Jehohanan,

¹⁴ ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Malluk ya hi Jonathan,

ya hay nangipangpanguluh pamilyan Shekariah ya hi Joseph,

¹⁵ ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Harim ya hi Adna,

ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Meremoth ya hi Helkai,

¹⁶ ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Iddo ya hi Zechariah,

ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Ginnethon ya hi Meshullam,

¹⁷ ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Abijah ya hi Zikri,

[‡] **12:10** Hiyay Nabagtun Padi (Neh. 3:1, 20-21).

ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan da Minjamin ay Moadiah ya hi Piltai,

¹⁸ ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Bilgah ya hi Shammua,

ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Shemaiah ya hi Jehonathan,

¹⁹ ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Joiarib ya hi Mattenai,

ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Jedaiah ya hi Uzzi,

²⁰ ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Sallu ya hi Kallai,

ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Amok ya hi Eber,

²¹ ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Hilkiyah ya hi Hashabiah,

ya hay nangipangpanguluh nan pamilyan Jedaiah ya hi Nethanel.

²² Hay numpangipangpanguluh nan holag Levi hidin atagun da Eliashib ay Joiada, ya da Johanan ay Jaddua, ya niddum din papadin nitudo' di ngadandah din nun'alian Darius hi ad Persia. §

²³ Ya nan ngadan di a'ap'apun numpangipapto' hinan hinohhan pamilyan Levi ya nitudo' hinan itud'an di na'na'at ta engganah din gutud di atagun Johanan an ap'apun Eliashib.

²⁴ Hay ap'apun nan holag Levi ya da Hashabiah, ya hi Sherebiah, ya hi Jeshua an hina' Kadmiel. Ya din i'ibbadan holag Levi goh an timma'dog hinan hinagangda an mundayaw ya munyaman ay Apo

---

§ 12:22 Mid mapto' hi un hiyay Alin hi Darius II Nothus (423-404 B.C.) unu nan Alin hi Darius III Codomannus (336-331 B.C.).

Dios di mambal hinan pungkantaanda an umat hidin inyuldin nan Alin hi David an baal Apo Dios.

²⁵ Ya da Mattaniah, ya hi Bakbukiah, ya hi Obadiah, ya hi Meshullam, ya da Talmon ay Akkub ya diday mun'adug hinan pantaw nan puntalepnan an neheggon hinan pantaw di Timplu.

²⁶ Ya nuntamudah din gutud di atagun Joiakim an hina' Jeshua an imbaluy Jozadak, ya din gutud di atagu' an hi Nehemiah an gobelnadol, ya din gutud di atagun Ezra an padin muntudtuduh nan Uldin Apo Dios an indatnan Moses.

Hay Nangidawatan Nehemiah hinan Allup ad Jerusalem

²⁷ Heden gutud di pangidawatan hinan allup ad Jerusalem ay Apo Dios ya nipa'ayag an amin din holag Levi hinan abablubabluy ad Judah ta middumdan mi'yamung ay da'mid Jerusalem ta mi'yam'amlong amih nan idawatan nan allup ta gunda ikantay punyamanan, ya gunda goh tukalon nan cymbals, ya nan ongol an alpa, ya nan i"itang an alpan ma'alih lyre.

²⁸ Danen holag Levi an kumakanta ya nipa'ayagda goh an nalpudah nan numbabluyandan neheggon ad Jerusalem, ya nalpuy udumnah nan bababbabluy di Netophah,

²⁹ ya waday nalpud Beth Gilgal, ya wada goh di nalpuh nan babluy ad Geba, ya ad Azmaveth an bimmabluyan nan kumakantah nan nun-lene'woh ad Jerusalem.

³⁰ Ya nahhun nan papadi ya nan ibbadan holag Levi an nangidawat hi odoldan Apo Dios ta paddungnay malenehanda ya unda aton hinan

udumnan da'min tatagu, ya nan numbino'ob'on an pantaw, ya nan allup.

³¹ Ya hennag'u din a'ap'apud Judah hinan tu'yap di allup. Ya nunggodwo' ta duway linya nan kumakanta ta lewngonda nan babluy an gun munyaman ay Apo Dios. Nan ohan himpampun an kumakanta ya inipluydah appit hi agwan hi un hagangon di buhu'an di algaw hinan tu'yap di allup ta engganah nan Nagalutan an Pantaw.

³² Hi Hoshaiiah ya nan godwan a'ap'apud Judah ya niyunuddan dida

³³ ya un goh miyunud nan papadin da Azariah ay Ezra, ya da Meshullam

³⁴ ay Judah, ya da Benjamin ay Shemaiah, ya da Jeremiah

³⁵ ya nan udumnan papadin muntalampet, ya hi Zechariah goh (an hina' Jonathan, an hina' Shemaiah, an hina' Mattaniah, an hina' Micaiah, an hina' Zakkur, an holag Asaph),

³⁶ ya niyunud mahkay nan i'ibbana an da She-maiah ay Azarel, ya da Milalai ay Gilalai, ya da Maai ay Nethanel, ya da Judah ay Hanani. At diday gun manukal hinan pungkantaandan intudun David an baal Apo Dios. Ya hi Ezra an nuntudtuduh nan Uldin di nangipangulun didan himpampun.

³⁷ Ente"adah nan Pantaw hinan Way Buhu'an di Danum, ya innayundan nunti'id hinan agdan an mipluy hinan Babluy David, ya innaynayunda ta ene'wadah nan bagtun nan abung di Alin hi David, ya linauhanda ta nangamung unda nida-tong hinan Pantaw hinan Way Buhu'an di Danum an niyappit hi buhu'an di algaw.

38 Ya nan miyadwan himpampun an kumakanta ya inipluydah nan panggelna. Ya niyunuda' ay didan da'min amin hinan godwan a'ap'apun Judah ya din udumnan tatagu. Ya ene'wamih nan wadan di Ata'nang an Pun'adugan hi Punhaangan, at linauhanmi ta nundapuh amih nan Abellog an Binattun Allup.

39 Ya innayunmih nan Pantaw di Allup Ephraim, ya Pantaw Jeshanah, ya nan Pantaw an Ekan, ya nan Ata'nang an Pun'adugan Hananel, ya nan Ata'nang an Pun'adugan di Hinggahut, ya innayunmi ta nangamung un ami nidatong hinan Pantaw an Kalnilu, ya nidatong amih nan Pantaw nan Mun'adug, ya hiyay nangita'doganmi.

40 Ya nidatong din duwan himpampun an kumantah punyamanandan Apo Dios hinan Timplu, ya ha'in, ya din ni'yibba' an din godwan di a'ap'apu,

41 ya niddum din papadin da Eliakim ay Maa-seiah, ya da Mijamin ay Micaiah, ya da Elioenai ay Zechariah, ya da Hananiah an nangdon hi talampet ay

42 Maaseiah goh, ya da Shemaiah ay Eleazar, ya da Uzzi ay Jehohanan, ya da Malkijah ay Elam, ya hi Ezer. Ya nungkanta date an impangpangulun Jezrahiah.

43 Heden algaw ya do'ol di ene'nongmin Apo Dios, ya nidugah di amlongmi ti impa'amlong Apo Dios da'mi an ta'on nan binabai ya ung'ungungnga. Ya nidugah di tungogmin mun'am'amlong ad Jerusalem, ya ma"adngol hinan adagwin lugal.

Nan Midat an Ma'usal hi Pundayawan hinan Timplu

44 Henen gutud ya napiliday linala'i ta di-day mumpapto' an manalimun hinan kuwaltuh nan Timplun puntalepnan hinan mipa'daw, ya nan mahhun an ma'alah nan mihabal, ya nan mun'iyapuluh nan pihhu. Danen napilin linala'iy okod an mun'amung hinan idat di tatagun malpuh nan apayapayaw hinan abablubabluy ta talepnonda ta way onon nan papadi ya nan holag Levi ti hiyah ne inalin nan Uldin hi ma'at* ti an amin amin tatagud Judah ya pohdonmiy pangat nan papadi ya nan holag Levi hinan tamuda.

45 Ya inatda din inalin Apo Dios hi atonda an hay ma'at ta way atondan mibilang hi maleneh, ya inat goh nan kumakanta ya nan mun'adug hinan Timplu ti inunudday inalin David† ya din imbaluynan hi Solomon.‡

46 Ti hidin penghanah atagun da David ay Asaph ya waday napto' an gun nangipangpanguluh nan mungkantah nan pundayaw ya punyamanan ay Apo Dios.

47 Ya din gutudmin duwan Zerubbabel ya an amin amin tatagun holag Israel ya immidat amih badangmih mahapul nan kumakantah nan Timplu ya nan mun'adug hinan Timplu. Ya immidat ami goh hi mahapul nan udumnan holag Levi, ya nan holag Levi ya immidatda goh hinan papadin holag Aaron.

---

* 12:44 Lev. 27:30; Deut. 18:1-8. † 12:45 I Chron. 23:1-5.

‡ 12:45 II Chron. 8:14.

13

Hay Nilahhinan nan Bunag

¹ Henen algaw ya imbahami nan liblun nitud'an nan Uldin Moses ta dengngol an amin nan tatagu, ya waday inah'upanmih nan Uldin hi nangalyanah adi mabalin an miyabulut an middum nan holag Ammon ya nan holag Moab hinan ahayupan nan tatagun Apo Dios.

² Manu ay adida mi'yamung ti aggyuda indat di ma'an ya danum hinan holag Israel hidin nakakandad Egypt ti undaat goh linagbuan hi Balaam ta idutana dida.* Mu hay inat Apo Dios an Dios tu'u ya numbalinonah den idut hi wagah.†

³ Ya unat goh dengngol nan tatagu din Uldin Apo Dios an indatnan Moses ya ente"adan mumpamakak an amin hidin bunag di a'apuda.

Wada Goh di Inat Nehemiah hi Pumhodan

⁴ Din hopapna ya nan padin hi Eliashib‡ di napto' an manalimun hinan puntalepnan an kuwaltuh nan Timplun Apo Dios. Tulang Eliashib hi Tobiah,

⁵ at hiyanan inyabulutnan mihinah Tobiah hinan ohan ongol an kuwaltun din italepnan an amin nan numbino'ob'on an na'amung hi nidat an paguy, ya incense, ya nan gina'un ma'usal hinan Timplu, ya nan nidat an mun'iyapulun nalpuh nan nabto' an paguy, ya bayah, ya nan lanan di olibon hiyah ne inalin nan inyuldin Apo Dios ay Moses an midat hi usalon nan holag

---

* **13:2** Deut. 23:3-6. † **13:2** Num. 23:11; Deut. 23:4-5. ‡ **13:4** Aggy tu'u inilah un hiyay Nabagtun Padi (Neh. 3:1, 20-21; 13:28) unu nob'on an padi.

Levi, ya nan kumakanta, ya nan mun'adug hinan Timplu, ya nan nidat hi bagin nan papadih din hopapna.

⁶ Mu hay na'atan ne ya mi'ida' hidid Jerusalem ti hidin miyatulumpulu ta duway tawon§ hi numpapto'an nan Alin hi Artaxerxes hi ad Babylon* ya numbangngada' ay hiya ta ibaag'uy na'na'at.† Ya agguy nadnoy ya inyabulut nan alin

⁷ mumbangngada' ad Jerusalem.‡ Ya unat goh nidatonga' hidi ya ininnila' an na"appuhy inat Eliashib hinan nangiyabulutanah ihinan Tobiah hinan ohan kuwaltuh nan Timplu!

⁸ Ya ma'abbungota', at nun'ipa'wah'uh gettaw an amin din gina'un Tobiah hinan kuwaltuna.

⁹ Ya inali' hi idawatda hadin kuwaltun Apo Dios ta paddungnay maleneh goh ta nalpah ya unda pun'ipabangngad din gina'un ma'usal hinan Timplun Apo Dios, ya din paguy an onong, ya din incense.

¹⁰ Ya ininnila' goh an nan holag Levi ya din kumakanta an mangipangpanguluh nan mundayaw hinan Timplu ya nun'akakda ta num-

---

§ 13:6 Unu hidin 433 B.C. * 13:6 Bahaom nan footnote di Ezra 6:22 ta innilaom di anaad ta nitudo' hitu an hiyay alid *Babylon* ti hiyay alid *Persia* tuwali. † 13:6 Mid mapto' ya hi Hanani an agin Nehemiah di nipallog ay hiyan nunggobelndadol ad Judah eden ohay tawon ti indat Nehemiah ay hiyay biyangnan numpapto' ad Jerusalem (Neh. 7:2). ‡ 13:7 Numbangngad hidin 432 B.C. At ohay tawon din ami'idan Nehemiah ad Judah. Ya impidwan Nehemiah an nunggobelndadol, mu agguy tu'u inilay negpongana (mu inila tu'u an ente'an Bagohi an nunggobelndadol hidin 407 B.C., at mahapul an mapogpog nan nunggobelndolan Nehemiah).

bangngaddan muntamuh nan payawda ti aggyu nidnidat din nilahhin an midat ay dida tuwali.

¹¹ Ya impa'ayag'u din a'ap'apu ta na'amungda, ya nun'ihingal'u dida, ya inali' ay diday, “Anaad ta ninganuy nan Timplun Apo Dios?” At nun'ayaga' nan holag Levi ya din kumakanta ta mumbangngadda ta ituluydan aton nan tamuda tuwalin mumpapto' hinan Timplu.

¹² At an amin nan tatagud Judah ya nun'iyuyda din mun'iyapulun nalpuh nan inhabaldan paguy, ya bayah, ya din lanan di olibo ta inyuydah nan kuwaltun nan Timplun puntalepnan.

¹³ Ya pento"u din tulun linala'in nun'ahamad di ugalida ta diday okod an mangidat hinan mahapul di i'ibbada, ya hay ngadanda ya hi Shelemiah an padi, ya hi Zadok an nuntudtuduh nan Uldin, ya hi Pedaiiah an holag Levi. Ya pento"u goh han bumadang ay dida an hi Hanan an hina' Zakkur an ap'apun Mattaniah.

¹⁴ Ya inluwalu' ay Apo Dios an inali' di, “Apo Dios, adim aliwan hanan mun'aphod an inat'uh nan Timplum ya nan atonmin mundayaw hidi.”

Hay Aat di Algaw an Ngilin

¹⁵ Wada han ohan algaw ya tinnig'u nan tatagud Judah an gunda mumpolpolegoh hinan greyp hi miyammah bayah hinan Habadun ngilin. Ya waday udumnan mangikalkalgah nan bogah, ya bayah, ya greyp, ya figs, ya nan udumna goh an mila'u, ya nun'itakaydah nan dongkida ta iyuydah did Jerusalem an ila'u, mu heden algaw ya Habadun ngilin. At pinadana' didan inali'

di, “Mahapul an adi ayu umuy an munla'uh nan gutud den algaw!”

16 Ya wadaday iTyre an ni'hitud Jerusalem an nangiyuy hi ekan ya nan numbino'ob'on an mila'u ta ila'udah nan tatagun iJudah hinan algaw di Habadun ngilin.

17 At nun'ihingal'u nan a'ap'apud Judah an in-ali' ay diday, “Anaad ta atonyuh nen na"appuhi an paddugnay adiyu e'gonan nan ngilin an Habadu?”

18 Undan bo'on hiyah ne din inat nan o'ommod tu'u, at hiyah ne dimmalat hi bimmungtan Apo Dios hi nummoltaan an ditu'u ya nama"ianan ten babluy tu'u? Ya da'yu ya unyu ud'udman di bumungtan Apo Dios an dumalat nan adiyu pange'gonan hinan Habadun ngilin!”

19 Ya immandal'u an mahapul an mitangob nan numbino'ob'on an tangob hinan Alemanah mahdom, ya adi mibugbughul ta nangamung un malpah henen ngilin an Habadu. Ya impiyadug'uh nan udumnan tatagu' nan pantaw ta ipawaday way mangihigup hi mila'uh nan gutud di Habadun ngilin.

20 Ya namenghan unu namidwa nan mungkumeldun immiyan hinan gettaw di allupnan babluy ad Jerusalem an munla'uh nan numbino'ob'on an mila'u,

21 mu pinadana' didan inali' di, “Anaad ta hituy umiyananyuh tun gettaw di allup? Gulat ta ipidwayun aton at gilato' da'yu!” At nete"an de ya adida mahkay umuy an mungkumelduh nan gutud di Habadun ngilin.

²² Ya tinugun'u nan holag Levi ta idawatday odoldan Apo Dios ya unda umuy an mangiyadug hinan pantaw ta way aton nen algaw an Habadun ngilin hi me'gonan.

At nunluwalua' an inali' di, “Adim ni' goh ahan aliwan Apo Dios tun inat'u, ya hom'ona' ay He" a an dumalat nan nidugah an pamhodmu!”

²³ Ya henen gutud goh ya tinnig'un do'ol di linala'in iJudah an nangahawah din binabain i'Ashdod,§ ya nan holag Ammon, ya nan holag Moab.

²⁴ At nan godwah nan imbabaluyda ya nan hapit ad Ashdod di hapitda, unu nan hapit di udumnan tataguy inilada, ya mi'id at goh iniladan mangihapit hinan hapit ad Judah.

²⁵ At inhingal'u ya numpadngola' dida, ya nunhaplat'uy udum ay didan linala'i, ya nun'inat'uy buu' di udumnan dida. Ya nunhapatao' dida ta inhapatadan Apo Dios an adida ahan ipidpidwan ipa'ahawa nan imbabaluydan binabaih nan linala'in nalpuh nan udumnan babluy, ya adida goh iyahawa nan binabain nalpuh nan udumnan babluy unu ipa'ahawa nan imbabaluydan linala'ih nan binabaida.

²⁶ Ya inali' di, “Undan agguyyu inila an umat hinay numbaholan Solomon? Hi Apo Dios ya penpenhodnah Solomon an alid Israel, at indatnay nidugah an la'engna ya abalinana ta hiyay nabagtun alih tun luta.* Mu unat goh inahawan Solomon din babain bunag ya hiyay dimmalat hi numbaholana!†

§ 13:23 Ohan babluy ad Philistia.
Chron. 1:12. † 13:26 I Ki. 11:1-8.

* 13:26 I Ki. 3:13, 16-28; II

²⁷ At hay pohdonyu mah hi donglonmi ya ta'on da'yu ya atonyuh nen nappuhin ma'at ya adiyu haggungon hi Apo Dios hinan pangahawaanyuh nan binabain bunag?"

²⁸ Hi Joiada an imbaluy nan Nabagtun Padin hi Eliashib ya wada han imbaluynan nangahawah nan babain imbaluy Sanballat an iBeth Horon,‡ at pinilit'un pinakak hidid Jerusalem.

²⁹ Ya nunluwalua' goh ay Apo Dios an inali' di, "Nomnomom ta adim aliwan henen inatda, O Apu! Ti linugitda nan tamudan papadi, ya nan Tulagmun dida, ya ta'on nan ibbadan holag Levi!"

³⁰ At hay inat'u ya leneneha' an amin nan papadi ya nan holag Levi ti pinakak'un amin nan bunag hidi, ya impiyapong'uy tamudan amin, ya inhamad'u ta iniladan manamuh nan tamuda.

³¹ Ya impapto"u nan mangiyuy hinan mitunguh nan pun'onngan hinan gutud di ahapulanda. Ya impapto"u goh nan mangamung hinan idat di tataguh nan hopap di ma'alah nan bungan an amin nan inhabalda.

Ya nunluwalua' ay Apo Dios an inali' di, "Apo Dios an Dios'u, wagahana' ni' hinan inat'u an mun'aphod!"

---

‡ **13:28** Nan Nabagtun Padi ya anggay nan balahang an Huduy mabalin hi ahawaona (Lev. 21:13-15). At adi mabalin an hi Joiada an ohan imbaluynan mipallog ay amanah un matoy ti inahawana nan Hentil an iSamaria.

Nan Hapit Apo Dios
Ifugao, Batad: Nan Hapit Apo Dios (Bible)

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Batad Ifugao

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Audio recording © 2012 Hosanna

All rights reserved.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 May 2025 from source files
dated 3 May 2025

73caf6e3-622f-5761-a5ec-fa654aef623d